

אֵלַי לֵאמֹר: וַהֲוָה פֶּתַגִּם נְבוּאָה מִן קֹדֶם יְיָ, עָמִי לְמִימַר: כִּי יָדִי
זָרְפָּל יִסְדּוּ הַבַּיִת הַזֶּה וַיִּדּוּ תַבְעֲעֻנָּה וַיִּדְעֶתָ כִּי־יְהוָה
עֲבָאוֹת שְׁלַחְנִי אֵלֵכֶם: יָדִי זָרְפָּל. שְׂרִיאָה. לְמַבְנֵי בֵיתָא הַדִּין,
וַיְדוּהִי תִשְׁכַּלְלֶנִּיה. וַתִּדְעוּן. אָרִי יְיָ עֲבָאוֹת, שְׁלַחְנִי לְאַתְנַבְּאָה לְכוּן:

(גִּאֲלָנוּ יְהוָה עֲבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פֶּרְקָנָא. יְיָ עֲבָאוֹת, שְׁמִיָּה. קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

על דא יתברך וישתבח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חַיָּא וְקַיָּמָא. מְבָרַךְ הוּא לְעָלַם,
וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

שלח לך

גהח לזכרון שבת
ושני וחמישי

תפסיר רס"ג

יג א) ת'ם פלם אללה מוסי
תכלימא: ב) אבעת' ברגאל.
ירומון בלד פנעאן. אלד'י אנא
מעטיה לבני אסראיל. רגל
ואחד מן סבט אבאיה תבעת'

יג * וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה

לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

ב שְׁלַח־לָךְ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ

אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר־אֲנִי

נָתַן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה

אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כָּל נָשִׂיא בָהֶם: שְׁלַח לך גְּבִרִין. וַיֵּאָלְלוּ

יֵת אֶרֶץ דְּכַנְעַן. דְּאָנָא יְהִיב לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. גּוֹבְרָא חַד גּוֹבְרָא חַד.

— רס"י —

לְפָנֵינוּ, כְּמָה שְׁנֵאמַר (ס) וַתִּקְרְבוּן אֵלַי
כָּלְכֶם וּגְוִי, וּמֹשֶׁה נִמְלָךְ בְּשִׁכְיִנָּה. אָמַר אֲנִי
אֲמַרְתִּי לָהֶם שְׂהִיָּא טוֹבָה, שְׁנֵאמַר (שמות ג, יז)
אֶעֱלֶה אִתְּכֶם מִצְרַיִם וּגְוִי, חַיִּיהֶם שְׁאֲנִי
נוֹתֵן לָהֶם מְקוֹם לְטָעוֹת בְּדַבְרֵי הַמְּרַגְלִים
לְמַעַן לֹא יִירָשׁוּהָ:

יג ב שְׁלַח לך אַנְשִׁים. לְמָה נִסְמְכָה פִּרְשַׁת
מְרַגְלִים לְפִרְשַׁת מְרִים, לְפִי שְׁלִקְתָּהּ עַל
עִסְקֵי דְבָה שְׁדַבְּרָה בְּאַחִידָה, וּרְשָׁעִים הִלְלוּ
רָאוּ וְלֹא לָקְחוּ מוֹסָר: שְׁלַח לך. לְדַעְתָּךְ, אֲנִי
אֵינִי מְצִיָּה לָךְ, אִם תִּרְצֶה שְׁלַח, לְפִי שְׁבָאוּ
יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ (דברים 6, כב) נִשְׁלַחְהָ אַנְשִׁים

תפסיד רס"ג

בה. כל שריף מנהם: (ג) פבעת' בהם מוסי'. מן ברייה' פארן עלי' קול אללה. כללהם רגאל. ריסא בני אסראיל: (ד) ויהיה אסמאיהם. מן סבט ראובן. שמוע אבן זכור: (ה) ומן סבט שמעון. שפט אבן חור: (ו) ומן סבט יהודה. כלב אבן יפנה: (ז) ומן סבט יששכר. יגאל אבן יוסף (ח) ומן סבט אפרים. הושע אבן נון: (ט) ומן סבט בנימין. פלטי אבן רפוא: (י) ומן סבט זבולון. גדיאל אבן סודי: (יא) ומן סבט יוסף אלד' הו' סבט מנשה. גדי אבן סוסי:

לשבטא דאבהתוהי תשלחון. כל רבא דבהון: **ג וישלח אתם משה ממדבר פארן על-פי יהוה כלם אנשים ראשי בני ישראל הקמה:** ושלח יתהון משה.

ממדברא דפארן על מימרא דיי. כולהון גוברין. רישי בני ישראל אנון:

ד ואלה שמותם למטה

ראובן שמוע בן-זכור: ואלין

שמהתהון. לשבטא דראובן. שמוע בר

זכור: **ה למטה שמעון שפט**

בן-חור: לשבטא דשמעון. שפט בר חור: **ו למטה יהודה**

כלב בן-יפנה: לשבטא דיהודה. כלב בר יפנה: **ז למטה**

יששכר יגאל בן-יוסף: לשבטא דיששכר. יגאל בר יוסף:

ח למטה אפרים הושע בן-נון: לשבטא דאפרים הושע

בר נון: **ט למטה בנימין פלטי בן-רפוא:** לשבטא דבנימין.

י למטה זבולן גדיאל בן-סודי: לשבטא

דזבולון. גדיאל בר סודי: **יא למטה יוסף למטה מנשה**

גדי בן-סוסי: לשבטא דיוסף לשבטא דמנשה. גדי בר סוסי:

— רס"י —

ג על פי ה'. ברשותו, שלא עכב על ידו: **כלם אנשים**. כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו:

תפסיר דס"ג

יב) ומן סבט דין. עמיאל אבן
גמלי: יג) ומן סבט אשר. סתור
אבן מיכאל: יד) ומן סבט
נפתלי. נחבי אבן ופסי: טו) ומן
סבט גד. גאואל אבן מכי:
טז) והדיא אסמא אלדגאל.
אלדי בעת בהם מוסי לירמו
אלבלד. וסמא מוסי. הושע
אבן נון יהושע: יז) פבעת בהם
לירמו בלד כנעאן. וקאל להם.
אצעדו אוולא אלי אלדארום.
תים אצעדו אלי אלגבל:
יח) ואנצ'רו אלבלד מא הי.
ואלקום אלמקימין פיה. אהו

יב לַמִּטָּה דִּן עַמִּיאל בֶּן־
גַּמְלִי: לְשִׁבְטָא דִּדָּן. עַמִּיאל בֶּר גַּמְלִי:
יג לַמִּטָּה אֲשֶׁר סְתוּר בֶּן־
מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאֲשֶׁר. סְתוּר בֶּר
מִיכָאֵל: יד לַמִּטָּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי
בֶּן־וֹפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי. נַחֲבִי בֶר
וֹפְסִי: טו לַמִּטָּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־
מָכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד. גְּאוּאֵל בֶּר מָכִי:
טז אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים

אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא
מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּן־נּוּן יְהוֹשֻׁעַ: אֵלֶּיךָ שְׁמַחַת גּוֹבְרִיא.
דְּשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אַרְעָא. וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּר נּוּן יְהוֹשֻׁעַ:
וַיִּשְׁלַח אַתְּם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ
בְּנִעֵן וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים עָלָיו זֶה בְּנִגְבַּב וְעָלִיתֶם אֶת־
הָהָר: וּשְׁלַח יִתְהוֹן מֹשֶׁה. לְאַלְלָא יֵת אַרְעָא דְכְנָעֵן. וַאֲמַר לְהוֹן. סְקוּ
דָּא בְּדִרּוּמָא. וְתִסְקוּן לְטוּרָא: וַיִּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ
מֶה־הוּא וְאֶת־הָעֵם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הַחֹזֶק הוּא

— רש"י —

מראין את השבח: יס את הארץ מה היא.
יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת
חלשים יש מגדלת אכלוסין ויש ממעטת
אכלוסין: החזק הוא הרפה. סימן מסר

טו ויקרא משה להושע וגוי. התפלל עליו
זה יושיעך מעצת מרגלים: יז עליו זה בנגב.
הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך
התגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך

תפסיר רס"ג

שדיד אם מסתרכי. אקליל הו
 אם כתי'ר: יט) ומא אלארץ.
 אלדי הו סאכנהא. אגידה הי
 אם רדייה. ומא אלקרא. אלדי
 הו סאכנהא. אפי ארבאץ' או
 פי חצון: כ) ומא היאת אלארץ
 אחי סמינה אם הזלא.
 והל פיהא שגר מגרוס אם
 לא. ותשדדו. וכידו מן
 תמרהא. והדיא אלפצל. איאם
 בכור אלענב: כא) פצעדו
 וראמו אלבלה. מן בדייה צין
 אלי רחוב אלי חמאה:

הַרְפָּה הַמַּעֲט הוּא אִם־רֹב:

ותחזון ית ארעא מא היא. וית עמא
 דיתניב עליה. התקיף הוא אם חלש.

הַזַּעִיר הוּא אִם סָגִי: יט **וּמֵה הָאָרֶץ**

אֲשֶׁר־הוּא יוֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה

הוּא אִם־רָעָה וּמֵה הָעָרִים

אֲשֶׁר־הוּא יוֹשֵׁב בָּהֶנָּה

הַבְּמַחְנִים אִם בְּמִבְצָרִים:

ומא ארעא. דהוא יתיב בה. הטבא היא
 אם בישא. ומא קרויא. דהוא יתיב

בַּהוֹן. הַפֶּפֶצְחִין אִם בְּפִרְכִּין: ב **וּמֵה הָאָרֶץ הַשְּׂמִנָּה הוּא**

אִם־רָזָה הַיֵּשׁ־בָּהּ עֵץ אִם־אֵין וְהַתְּחִזְקָתָם

וְלִקְחָתָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יָמִי בְּבוּרֵי

עֲנָבִים: ומא ארעא. העתירא היא אם מספינא. האית בה אילנין

אם לא. ותתקפון. ותסבון מאפא דארעא. וימיא. יומי בבורי ענבין:

וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמֶּדְבַּר־צֹן עַד־

רֶחֶב לְבָא חֲמַת: וסליקו ואלילו ית ארעא. ממדברא דצין

— רס"י —

שגין עליהם בזכותו: **בְּבוּרֵי עֲנָבִים.** ימים
 שהענבים מתבשלין בבכור: **כא מִמֶּדְבַּר צֹן**
עַד רֶחֶב לְבָא חֲמַת. הלכו בגבוליה באורך
 וברחב כמין גאם, הלכו רוח גבול דרומית
 ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב, כמו שצוה
 משה עליו זה בנגב, דרך גבול דרומית

להם, אם בפרזים יושבין, חזקים הם שסומכין
 על גבורתם, ואם בערים בצורות הם יושבין,
 חלשים הם: **יט הַבְּמַחְנִים.** תרגומו הכפצחין,
 כרכין פצוחין ופתוחין מאין חומה: **הַטּוֹבָה**
היא. במעיינות ותהומות טובים ובריאם:
כ הַיֵּשׁ בָּהּ עֵץ. אם יש בהם אדם כשר

וזלק הדקדוק: **יט הַבְּמַחְנִים.** הה"א בגעיא והיא לשאלה ובא בפתח מפני השוא:

תפסיר דס"ג

(כב) פִּצְעֵדוּ אוֹלֵי אוֹלֵי אֱלֹהֵי אֱלֹד־אֲרוֹם וְגֵאוֹ אוֹלֵי חֲבֵרָא. וְתִים אַחִימֶן שִׁשִּׁי וְתַלְמִי. בְּנֵי אֱלֹגְבֵּא־בֶרֶה. וְכֹאֲנֶת חֲבֵרָא קֹד בְּנִית קֶבֶל צֹאן מִגְבֵּר מִצֹּר בְּסִבְעַ סָּנִין: (כג) וְגֵאוֹ אוֹלֵי וְאִד אֱלֵעֲנָקוּד. פִּקְטָעוּ מִן תִּים חֲבֵלָה וְעֲנָקוּד עֲנָב וְאַחֵד. וְחֲמִלּוּהָ פִי אֱלֹד־הֶקֶן פִּי מֵא בִין אֶת־נִין.

עַד רְחוֹב לְמִטֵּי חֶמֶת: כב וַיַּעֲלוּ בְּנֶגֶב וַיָּבֹאוּ עַד־חֲבֵרוֹן וְשֵׁם אַחִימֶן שִׁשִּׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנֶק וְחֲבֵרוֹן שִׁבְעַ שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם: וּסְלִיקוּ בְּדִרוֹמָא וְאַתָּא עַד חֲבֵרוֹן. וְתַמָּן אַחִימֶן שִׁשִּׁי וְתַלְמִי. בְּנֵי גִבְרָא. וְחֲבֵרוֹן.

שִׁבְעַ שָׁנִין אֶת־בְּנֵי־אֵת. קֹדֶם טַאֲנִים דְּמִצְרַיִם: כג וַיָּבֹאוּ עַד־נַחֲל אֲשָׁכָל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאַשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׁאַהֻּ בַּמוֹט בְּשָׁנִים וּמִן־הָרְמָנִים וּמִן־הַתְּאֵנִים: וְאַתּוּ עַד נַחֲלָא דְאַתְכֵּלָא. וְקִצּוֹ מִתַּמָּן עוֹבְרָתָא

— רש"י —

שְׁנָאֲמַר (במלכות יג, י) כְּגֵן ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְצוּעִין הֵיא הַמַּעֲלָה שְׁבָאֲרֵץ מִצְרַיִם שְׁשֵׁם מוֹשֵׁב הַמְּלָכִים, שְׁנָאֲמַר (ישעיה ל, ז) כִּי הָיוּ בְּצוּעִין שָׂרֵיו, וְהִזִּיתָה חֲבֵרוֹן טוֹבָה מִמֶּנָּה שְׁבָעָה חֲלָקִים: כג זְמוּרָה. שׁוֹכֵת גִּפֶּן וְאַשְׁכּוֹל שְׁלֵעֲנָבִים תְּלוּי בֹה: וַיִּשְׁאַהֻּ בַּמוֹט בְּשָׁנִים. מִמִּשְׁמַע שְׁנָאֲמַר וַיִּשְׁאַהֻּ בַּמוֹט אִינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא בְּשָׁנִים, מֵה תִלְמוּד לומר בְּשָׁנִים, בְּשָׁנִי מוֹטוֹת. הָא כִּיצַד, שְׁמוּנָה נִטְלוּ אֲשָׁכּוֹל, אֶחָד נִטַּל תְּאֵנָה וְאַחֵד רִמּוֹן, וְהוֹשֵׁעַ וְכָלֵב לֹא נִטְלוּ כִלּוֹם, לְפִי שֶׁכָּל עֲצָמָם לְהוֹצִיא דְּבִה נִתְכַּוְּנוּ, כְּשֶׁם שְׁפָרִיָּה מִשְׁנָה כָּךְ עֲמָה מִשְׁנָה. וְאִם חִפֵּץ אֶתְהָ לִידֵעַ כְּמָה מִשְׁאֵי אֶחָד מֵהֶם צֹא וְלִמֹּד מֵאַבְנִים שֶׁהִקִּימוּ בְּגִלְגָּל, (יחזקאל טז) וְהִרְיָמוּ לָכֶם אִישׁ אֶבֶן אֶחָת עַל שִׁכְמוֹ, וְהִקִּימוּהָ בְּגִלְגָּל. וְשִׁקְלוֹם רְבוּתֵינוּ מִשְׁקַל כָּל אֶחָת אֶרְבָּעִים סָאָה. וְגִמְיָרִי, טוֹנָא דְּמִדְּלִי

מִזְרָחִית עַד הַיָּם, שֶׁהֵיךְ הוּא גְבוּל מִעֲרָבִי. וּמִשָּׁם חֲזָרוּ וְהִלְכוּ כָּל גְבוּל מִעֲרָבִי עַל שְׁפַת הַיָּם עַד לְבַא חֶמֶת, שֶׁהוּא אֶצֶל הַר הַהָר בְּמִקְצֵעַ מִעֲרָבִית צְפוֹנִית, כְּמוֹ שְׁמִפּוֹרֶשׁ בְּגִבּוּלוֹת הָאֶרֶץ בְּפִרְשַׁת אֱלֹה מִסְעִי: כג וַיָּבֹאוּ עַד חֲבֵרוֹן. כָּלֵב לָבְדוּ הֵלֶךְ שָׁם וְנִשְׁתַּטַּח עַל קִבְרֵי אֲבוֹת, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נֶסֶת לְחֲבֵרָיו לְהִיטֹת בְּעֲצָתָם, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דְּזֵרִיס ט, לו) וְלוֹ אֶתְנָן אֶת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר דִּרְךָ בֹּה, וְכִתִּיב (שׁוֹפְטִים ט, כ) וַיִּתְּנוּ לְכָלֵב אֶת חֲבֵרוֹן: שִׁבְעַ שָׁנִים נִבְנְתָה. אֲפֻשֶׁר שְׁבִנָּה חָם אֶת חֲבֵרוֹן לְכַנְעֵן בְּנוֹ הַקָּטָן קוֹדֶם שִׁיבְנָה אֶת צוּעִין לְמִצְרַיִם בְּנוֹ הַגָּדוֹל, אֲלֹא שֶׁהִזִּיתָה מִבְּנָה בְּכָל טוֹב עַל אֶחָד מִשְׁבָּעָה בְּצוּעִין. וְכֹא לְהוֹדִיעָךְ שְׁבָחָה שְׁלֵאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁאִין לָךְ טְרָשִׁין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִחֲבֵרוֹן, לְפִיכָךְ הִקְצִינָה לְקִבְרוֹת מֵתִים, וְאִין לָךְ מַעֲלָה בְּכָל אֶרְצוֹת מִצְרַיִם.

תפסיר רס"ג

ומן אלדמאן ומן אלתין:
 (כד) פלד'אלך סמי אלמוצ'ע
 ואד אלענקוד. בסבב אלענקוד.
 אלד'י קטעו מנה בני אסראיל:
 (כה) פרגעו מן ריאים אלבלד.
 בעד ארבעין יומא: (כו) פסארו
 חתא גאו אלי מוסי וחרון.
 וסאיר גמאעה בני אסראיל.
 אלי ברייה פארן אלי רקים.
 פאגאבוהם באלכ'בר וסאיר
 אלגמאעה. ואורוהם תימר אל
 ארץ: (כז) פקצו עליה וקאלו.

ואתפל דענבין חד. ונטלוהי באריחא
 בתרין. ומן רמוניא ומן תיניא:
למקום ההוא קרא נחל
אשכול על אדות האשכול
אשר-פרתו משם בני
ישראל: לאתרא ההוא. קרא נחלא
 דאתכלא. על עיסק אתכלא. דקצו
 מתמן בני ישראל: * **בה וישבו**
מתור הארץ מקץ

*יש גורסים כאן שלש ספרי תימן

ארבעים יום: ותבו מלאללא ארעא. מסוף ארבעין יומין:
 כו **וילכו ויבאו אל-משה ואל-**
אהרן ואל-כל-עדת בני-ישראל אל-מדבר
פארן קדשה וישבו אתם דבר ואת-כל-
העדה ויראום את-פרי הארץ: ואילו. ואתו לות משה
 ולות אהרן. ולות כל כנשתא דבני ישראל. למדברא דפארן לרקס.
 ואתיבו יתהון פתגמא וית כל כנשתא. ואחזיאונון ית אבא דארעא:
 כז **ויספרו-לו ויאמרו באנו אל-הארץ אשר**

ספרי תימן

— רש"י —

והם הלכו ארפה ורחבה, אלא שגלוי לפני
 הקדוש ברוך הוא שנגזר עליהם יום לשנה,
 קצר לפנייהם את הדרך: כו וילכו ויבאו.
 מהו וילכו, להקיש הליכתן לביאתן, מה
 ביאתן בעצה רעה, אף הליכתן בעצה רעה:
 וישבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:

אנש על בתפיה, אינו אלא שלישי משאוי
 ממשאוי שמסיעין אותו להרים: כז וישבו
 מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא
 ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה
 היא, ומהלך אדם בינוני עשרה פרסאות ליום.
 הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב

תפסיר דס"ג

צִרְנָא אֱלִי אֶלְבָּלָד אֶלְדִּי
 בַּעֲתִית בְּנָא. וְחָמָא אִנְהּ יִפְיִי
 אֶלְלָבָן וְאֶלְעָסֵל. וְהָדִיא תִּמְרָה:
 (כח) כֹּלָא אֵן אֶלְקוּם אֶלְמִקְיָמִין
 פִּיה עֲזִיזִין. וְאֶלְקָרָא. חֲצִינָה
 עֲצִימָה גְדָא. וְאִיצִיא אֹלֵאד
 אֶלְגַּבְאֲבֵרָה רִאִינֵאֵהֶם תִּים:
 (כט) אֶלְעֲמֵאֲלָקָה מְקִימִין פִּי
 בָּלָד אֶלְדָּארוּם. וְאֶלְחֲתִינִין.
 וְאֶלְיִבּוּסִיין וְאֶלְאֲמֹרִיין מְקִימִין
 פִּי אֶלְגַּבֵּל. וְאֶלְכְּנֵאֲעִינִין מְקִימִין
 עֲלִי אֶלְבַּחֵר. וְעֲלִי שֵׁאֵט
 אֶלְאֲרֵדוֹן: (ל) פֶּאֶסְכַּת כֹּלָב
 אֶלְקוּם אֱלִי קוֹל מוֹסִי. וְקֹאֵל.
 בֹּל נַעֲעֵד צַעֲוֵדָא וְנַחֲוֵזָה. פֶּאֶנָּא

שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זִבְתָּ חֶלֶב
 וּדְבַשׁ הוּא וְזֶה-פְּרִיָּה:
 וְאֲשַׁתְּעִיאוּ לִיָּה וְאָמְרוּ. אֲתִינָא. לְאֶרְעָא
 דְּשִׁלַּחְתָּנָא. וְאָף. עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ. הִיא
 וְדִין אָבִיה: כח אֶפֶס כִּי-עַז הָעָם
 הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים
 בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם-
 יִלְדֵי הָעֶנֶק רִאִינוּ שָׁם: לְחוּד
 אָרִי תִקִּיף עָמָא. דִּיתִיב בְּאֶרְעָא. וְקִרְוִיָּא.
 כְּרִיכֵן רִבְרֵכֵן לְחֻדָּא. וְאָף בְּנֵי גִבְרָא
 חֲזִינָא תַּמָּן: כט עֲמֹלֶק יוֹשֵׁב

בָּאָרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחֲתִי וְהַיְבוֹסִי וְהָאֲמֹרִי יוֹשֵׁב
 בַּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:
 עֲמֹלֶקָא יְתִיב בְּאֶרֶע דְּרוּמָא. וְחַתָּאָה. וַיְבוֹסָאָה וְאֲמֹרָאָה יְתִיב
 בְּטוּרָא. וּכְנַעֲנָאָה יְתִיב עַל יַמָּא. וְעַל כִּיף יַרְדֵּנָא: ל וַיְהִי כֹל
 אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלָה נַעֲלָה וִירָשָׁנוּ

— רש"י —

שִׁידְבֵּר בְּמֹשֶׁה. צוּח וְאָמַר וְכִי זֶה בְּלָבָד עֲשֵׂה
 לָנוּ בֵּן עַמָּרָם. הַשּׁוֹמֵעַ הִיָּה סְבוּר שְׂבָא לְסַפֵּר
 בְּגִנּוּתוֹ, מִתּוֹף שֶׁהָיָה בְּלָבָם עַל מֹשֶׁה בְּשִׁבִיל
 דְּבָרֵי הַמְּרָגְלִים. שֶׁתִּקּוּ בָלָם לְשִׁמּוֹעַ גִּנּוּתוֹ,
 אָמַר וְהִלָּא קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם וְהוֹרִיד לָנוּ אֶת
 הַמָּן וְהִגִּיד לָנוּ אֶת הַשָּׁלוֹם: עָלָה נַעֲלָה. אֲפֹלוּ
 בְּשָׁמַיִם וְהוּא אֹמֵר עֲשׂוּ סִלְמוֹת וְעֲלֻ שָׁם
 נִצְלִיחַ בְּכָל דְּבָרָיו: וַיְהִי. לְשׁוֹן שְׁתִּיקָה, וְכֵן
 (זכריה ג, יז) הֵס כָּל בָּשָׂר, (עמוס ו, י) הֵס כִּי לֹא

כִּי זִבְתָּ חֶלֶב וּדְבַשׁ הוּא. כֹּל דְּבַר שֶׁקָּר
 שְׂאִין אוֹמְרִים בּוֹ קִצְתָּ אֶמֶת בְּתַחֲלָתוֹ, אִין
 מִתְקִים בְּסוּפּוֹ: כח בְּצֻרוֹת. לְשׁוֹן חֹזֶק,
 וְתִרְגּוּמוֹ כְּרִיכֵן, לְשׁוֹן בִּירְנִיּוֹת עֲגֻלוֹת, וּבִלְשׁוֹן
 אֲרָמִי כְּרִיךְ. עֲגוּל: כט עֲמֹלֶק יוֹשֵׁב וְגוֹי. לְפִי
 שְׁנִכּוּי בְּעֲמֹלֶק כְּבֹר, הַזְכִּירוּהוּ מְרָגְלִים כְּדִי
 לִירָאָם: עַל יַד הַיַּרְדֵּן. יד כְּמִשְׁמַעוֹ, אֲצֵל
 הַיַּרְדֵּן, וְלֹא תוּכְלוּ לַעֲבוֹר: לו וַיְהִי כֹלָב.
 הַשְׁתִּיק אֶת בָּלָם: אֵל מֹשֶׁה. לְשִׁמּוֹעַ מֶה

תפסיר רס"ג

נְטִיקָהֶם: (לא) ואלקום אלד'ין
מִצִּיּוֹ מַעַה קָאָלוּ. לא נטיק אן
נצעד אל'י אלקום. לאנהם
אשד מנא: לב) ואכ'רגו
שנאעה רדייה. עלי אלבלד
אלד'י ראמוה. לפני אסראיל
וקאלו. אלבלד אלד'י מדרנא
פיה לנרומה. הו בלד יהלך
אהלה. וגמיע אלקום. אלד'י
ראינאדם פיה ד'וי מסאחה:
לג) וראינא ת'ם אלעלוג. בני
אלגבאברה מן עלוגהם. וצרנא
פי עיוננא כאלגראד. ופד'אך

אַתָּה כִּי־יָכוֹל נֹכַח לָהּ:
וְאַצִּית כָּלֵב. ית עמא למשה. ואמר.
מִסֶּק נִסֶּק וְנִירַת יִתָּה. אֲרִי מִכָּל נִכּוֹל לָהּ:
וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ
אָמְרוּ לֹא נֹכַח לַעֲלוֹת אֶל־
הָעַם כִּי־חֹזֶק הוּא מִמֶּנּוּ:
וְגִבְרִיָּא. דסליקו עמיה אמרו. לא נכול
למסק לות עמא. ארי תקיף הוא מננא:
וַיֵּצִיאוּ דְבַת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
תָּרוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ
אֶרֶץ אֲכָלֹת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל־הָעַם אֲשֶׁר־רָאִינוּ
בְּתוֹכָהּ אָנָּשִׁי מַדּוֹת: וְאִפִּיקוּ שׁוֹם בִּישׁ. על ארעא דאלילו
ית. לות בני ישראל למימר. ארעא. דעברנא בה לאללא ית. ארע
מקטלא יתבהא היא. וכל עמא. דחוינא בגוה אנשין דמשחן:
וְשֵׁם רָאִינוּ אֶת־הַנִּפְּלִיִּים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנִּפְּלִיִּים
וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:

— רש"י —

מדה, כגון גלית (שמואל א' יז, ד) גבהו שש
אמות וזרת, וכן (שמואל ב' כה, כ) איש מדון,
(ד"כ א' יא, כג) איש מדה: לג הנפילים. ענקים
מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי
דור אנוש: וכן היינו בעיניהם. שמענו
אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים כאנשים:
ענק. שמעניקים חמה בקומתן:

להזכיר. כן דרך בני אדם הרוצה לשתק
אגדת אנשים אומר הם: לא חזק הוא ממנו.
כביכול כלפי מעלה אמרו: לא אכלת
יושביה. בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי
מתים, והקדוש ברוך הוא עשה לטובה כדי
לטרדם באבלם ולא יתנו לב לאלו: אנשי
מדות. גדולים וגבוהים וצריך לתת להם

תפסיר דס"ג

כנא פי עיונהם: יד (א) ת'ם
רפעת אלגמאעה אצואתהם.
ובכין פי תלך אלילה:
(ב) פתד' מרו. עלי' מוסי' והרון.
גמאעה' בני אסראיל. וקאלא
להם. יא ליתנא מתנא פי בלד
מצר. או יא ליתנא מתנא פי
הדיא אלבר: ג) ולם ידכילנא
אללה. תלך אלבלד פנקע
באלסוף. פיציר נסאנא
ואטפאלנא גנימה. אלא אן
אלאצלח לנא אלדגוע אלי
מצר: ד) ת'ם קאל בעציהם
לבעז'. גולי ריסא ונרגע אלי
מצר: ה) פוקע מוסי' והרון עלי

ותמן חזינא. ית גבריא. בני ענק מן
גבריא. והינא בעיני נפשנא פקמצינ. וכן
הינא בעיניהון: **יד א ותשא**
כל-העדה ויתנו את-קולם
ויבכו העם בלילה ההוא:
וארימת כל פנשתא. ויהבו ית קלהון.
ובכו עמא בליליא ההוא: **ב וילנו**
על-משה ועל-אהרן כל
בני ישראל ויאמרו אליהם
כל-העדה לו-מתנו בארץ
מצרים או במדבר הזה לו-

מתנו: ואתרעמו על משה ועל אהרן. כל בני ישראל. ואמרו להון
כל פנשתא. לוי דמיתנא בארעא דמצרים. או. במדברא הדין לוי
דמיתנא: **ג ולמה יהוה מביא אתנו אל-הארץ**
הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז
הלוא טוב לנו שוב מצרימה: ולמא יי. מעיל יתנא.
לארעא הדיא למפל בחרבא. נשנא וטפלנא יהון לבזא. הלא טב לנא
דנתוב למצרים: **ד ויאמרו איש אל-אחיו נתנה**
ראש ונשובה מצרימה: ואמרו גבר לאחיה. נמני רישא
ונתוב למצרים: **ה ויפל משה ואהרן על-פניהם**

— רש"י —

יד 6 כל העדה. סנהדראות: ז לו מתנו. רישא. נשים עלינו מלה. ורבותינו פרשו
הלואי ומתנו: ד נתנה ראש. כתר גומו נמני לשון עבודה ורה:

תפסיר דס"ג

וגוהמא. בחצ'רה' גוק
 גמאעה' בני אסראל:
 (ו) ויהושע אבן נון. וכלב אבן
 יפנה. מן ראמי אלבלד. כ'רקא
 ת'יאבהמא: (ז) פקאלא.
 לגמאעה' בני אסראל קאילין.
 אלבלד. אלדי מדרנאה
 לגרומה. בלד גייד גדא גדא:
 (ח) אן כאן ללה מראד פינא.
 אדכ'לנאה ויהבה לנא. בלד
 יפיץ' אללבן ואלעסל: (ט) אמא
 עלי' אללה פלא תתד'מרון. ולא
 תכאפון אהל אלבלד. לאנהם

לפני כל-קהל עדת בני

ישראל: ונפל משה. ואהרן על

אפיהון. קדם כל קהל פנשתא דבני

ישראל: ויהושע בין-נון

וכלב בין-יפנה מן-התרים

את-הארץ קרעו בגדיהם:

ויהושע בר נון. וכלב בר יפנה. מן מאללי

ארעא. בועו לבושיהון: ויאמרו

אל-כל-עדת בני-ישראל

לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה

טובה הארץ מאד מאד: ואמרו. לכל פנשתא דבני

ישראל למימר. ארעא. דעברנא בה לאללא יתה. טבא ארעא לחדא

לחדא: ❖ רביעין בספרי ❖ (שלישי) ❖ אם-חפץ בנו יהוה

והביא אתנו אל-הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ

אשר-הוא זבת חלב ודבש: אם רעוא בנא קדם יי.

ויעיל יתנא לארעא הדא. ויתנה לנא. ארעא. דהיא. עבדא חלב

ודבש: ט אך ביהוה אל-תמרדו ואתם אל-

תיראו את-עם הארץ כי לחמנו הם סר עלם

מעליהם ויהוה אתנו אל-תיראם: ברם במימרא דיי

— רש"י —

ט אל תמרדו. ושוב ואתם אל תיראו: כי
 לחמנו הם. נאכלם כלחם: סר עלם. מגנם
 ודוקים. בשרים שבהם מתו. איוב שהיה מגין
 עליהם. דבר אחר צלו שלמקום סר מעליהם:

תפסיר דס"ג

טעאמנא. וסיוול צ'להם ענהם.
ואללה מענא לא תכאפיהם:
(י) פכאד גמיע אלשעב. אן
ירגמוהמא באלחגארה. ת'ם
צ'הר נור אללה. פי כ'בא
אלמחצ'ר. לגמיע בני אסראיל:
(יא) פקאל אללה למוסי'. אלי
כס יעצוני הולאי אלקום. ואל'י
כס לם יומנון בי. מע גמיע
אלאיות. אלתי צנעתהא פי
מא בינהם: (יב) יסתחקון אן
אצ'רבהם באלופא ואקרצ'הם.
ואגעל מנד. אמה אכת'ר
ואעצ'ם מנהם: (יג) פקאל מוסי'
ללה. וסמיעון אלמצריון. אלד'י

לא תמרדון. ואתון. לא תדחלון מן עמא
דארעא. ארי בידנא מסירין אנון. עדא
תוקפהון מנהון. ומימרא ד'י בסעדנא לא
תדחלון מנהון: **וַיֹּאמְרוּ כָל-**
הַעֲדָה לְרָגוּם אֶתֶם בְּאַבְנִים
וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּאַהֲלִ
מוֹעֵד אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַאֲמָרוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא. לְמַרְגָּם יְתָהוֹן
בְּאַבְנֵיָא. וַיִּקְרָא ד'י. אַתְּגְלִי בְּמִשְׁכַּן
זְמָנָא. לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **פ** **וַיֹּאמֶר**
יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אַנָּה

יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד-אַנָּה לֹא-יֵאֱמִינוּ בִּי
בְּכָל הָאֲתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה.
עד אמת'י יהון מרגזין קדמי עמא הדין. ועד אמת'י לא יהימנון במימרי.
בכל אתיא. דעבדית ביניהון: **וַיֹּאמְרוּ בְּדָבָר וְאוֹרֶשְׁנֹו**
וַאֲעֲשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי-גָדוֹל וְעַצוֹם מִמֶּנּוּ: אַמְחִינוּן
במותא ואשיצינון. ואעביד יתך. לעם רב ותקיף מנהון: **וַיֹּאמֶר**
מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרִים כִּי-הָעֲלִיתָ

— רש"י —

י לרגום אתם. את יהושע וכלב: וכבוד ה'.
הענן ירד שם: יא עד אנה. עד היכן:
ינאצני. ירגיוני: בכל האתות. בשביל כל
הנסים שעשיתי להם ה'יה להם להאמין
שהיכולת בידי לקים הבטחתי: יז ואורשנו.

לשון תרוקין. ואם תאמר מה אעשה
לשבועת אבות: ואעשה אתך לגוי גדול.
שאתה מורעם: יי ושמעו מצרים. ושמעו
את אשר תהרגם: כי העלית. כי משמש
בלשון אשר, והם ראו אשר העלית בכחך

תפסיר רס"ג

בַּכֶּחָךְ אֶת־הָעַם הַזֶּה**מִקְרָבוֹ: וְאָמַר מֹשֶׁה קִדְּם יי. וַיִּשְׁמְעוּן****מִצְרָאִי. דְּאִסְיִקְתָּא בְּחִילְךָ. יֵת עֲמָא הָדִין****מִבִּינֵיהוֹן: וְאָמְרוּ אֶל־יוֹשֵׁב****הָאָרֶץ הַזֹּאת שְׁמָעוּ****כִּי־אַתָּה יְהוָה בִּקְרֹב הָעַם****הַזֶּה אֲשֶׁר־עֵין בְּעֵין נִרְאָה |****אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עֹמֵד****עֲלֵיהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הֵלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם****וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה: וַיִּימְרוּן. לִיתֵּב אֲרַעָא הָדָא. דְּשִׁמְעוּ אָרִי****אַת יי. שְׂכִינְתְךָ שְׂרָיָא בְּגוֹ עֲמָא הָדִין. דְּבִעֵינֵיהוֹן חֲזוּ שְׂכִינַת יְקֻדָּךְ יי.****וְעַנְנְךָ מִטַּל עֲלֻיְהוֹן. וּבַעֲמֹדָא דְּעַנְנָא. אַת מְדַבֵּר קִדְּמֵיהוֹן בִּימָמָא.****וּבַעֲמֹדָא דְּאִישְׁתָּא בְּלִילִיָּא: טו. וְהִמַּתָּה אֶת־הָעַם הַזֶּה****כְּאִישׁ אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ****אֶת־שְׁמֶעְךָ לֵאמֹר: וְתִקְטִיל. יֵת עֲמָא הָדִין בְּגוּבְרָא חַד.**

— רס"י —

הַגְּדוֹל אוֹתָם מִקְרָבָם וּכְשִׁישְׁמְעוּ שְׁאֲתָהּ הוֹרֵגָם לֹא יֹאמְרוּ שְׁחָטָאוּ לָךְ, אֲלֵא יֹאמְרוּ שְׂכִינְגָדָם יִכְלַת לְהִלָּחֵם אָבֵל כְּנָגְדִי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ לֹא יִכְלַת לְהִלָּחֵם. וְזֶה הוּא: יד וְאָמְרוּ אֶל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת. כְּמוֹ עַל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת. וּמָה יֹאמְרוּ עֲלֵיהֶם, מָה שְׁאֲמוֹר

בְּסוּף דְּעַנְנִין, מִבְּלָתִי יִכְלַת ה', בְּשָׁבִיל שְׁשִׁמְעוּ כִּי אַתָּה ה' שׁוֹכֵן בְּקִרְבָּם, וְעֵין בְּעֵין אַתָּה ה' נִרְאָה לָהֶם, וְהַכֵּל בְּדֶרֶךְ חֶבֶה, וְלֹא הִפְּרִיזוּ בְּךָ שְׁנִתְקָה אֶתְבְּתָר מֵהֶם עַד הַנָּה: טו וְהִמַּתָּה אֶת הָעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד. פְּתָאוּם, וּמִתּוֹךְ כְּךָ יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שָׁמְעוּ

זוֹלָק הַדְּקֻדָּה: "אֲשֶׁר עֵין בְּעֵין נִרְאָה. הַכֵּל שֶׁהִינּוּ לִזְכֹּר בְּסִגּוּל וּלְנִקְבָה בְּקִמְץ וּבֵא זֶה בְּקִמְץ לִזְכֹּר וּיִתְכֵּן לִזְמַר כִּי הוּא פּוֹעֵל עֵבֶר לֹא בִּינוּנִי. וְאִם בְּעֵבֶר נִרְאָה אַתָּה ה', נִרְאָה הוּא

נִסְתָּר וְהוּא רִמְזָא אֶל הַכְּבוֹד וּפִירוּשׁוֹ אַתָּה ה' נִרְאָה (מִהֲרִ"ב):

תפסיר דס"ג

הד'ה קאזילין: טז) ממא לם יטיק
אלרב. אן ידכיל הולאי אלקום.
אלי אלפלד אלד'י ועדהם בה.
פקתלהם פי אלבר: יז) ואלאן
יתבין עצים קדרתך יא רב.
כמא קלת לי: יח) אנך
אללה. טויל אלמהל כתייר
אלפצל. גאפר אלד'נב ואל'
גרם. ויברי ולא יברי. מטאלב
בד'נוב אלמבא מע אל'
בנין. ואלת'זאלת' ואלד'ואבע:

וימרון עממיא. דשמעו ית שמע גבורתך
למימר: טז **מבלתי יכלת יהוה**
להביא את-העם הזה אל-
הארץ אשר-נשבע להם
וישחטם במדבר: מדלית יוכלא
קדם יי. לאעלא ית עמא הדין. לארעא
דקיים להון. וקטילנון במדברא:
ועתה יגדל-נא כח אדני
כאשר דברת לאמר: וכען.

סגי בען חילא קדמך יי. כמא דמלילתא למימר: יח **יהוה ארך**
אפים ורב-חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח
פקד עון אבות על-בנים על-שלשים ועל-
רבעים: יי. מרחיק רגז ומסגי למעבד טבון. שביק לעוין ולמרוד.
סלח לדתיבין לאוריתיה ולדלא תיבין לא מזבי. מסער. חובי
אבהן על בנין מרדין. על דר תליתי ועל דר רביעי:

— רש"י —

להקדוש ברוך הוא שהיה יושב וכותב ה'
ארץ אפים. אמר לו לצדיקים. אמר לו
הקדוש ברוך הוא אף לרשעים. אמר לו
רשעים יאבדו. אמר לו הקדוש ברוך הוא
חייך שתצטרך לדבר. כשחטאו ישראל בעגל
ובמרגלים התפלל משה לפניו בארץ אפים.
אמר לו הקב"ה והלא אמרת לי לצדיקים.
אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים:
ונקה. לשבים: לא ינקח. לשאינן שבים:

את שמעך וגו': טז **מבלתי יכלת וגו'.** לפי
שיושבי הארץ חזקים וגבורים, ואינו דומה
פרעה לשלשים ואחד מלכים, זאת יאמרו
על יושב הארץ הזאת: **מבלתי יכלת.**
מתוך שלא היה יכולת בידו להביאם שחטם:
יכלת. שם דבר הוא: יי **יגדל נא כח ה'.**
לעשות דבורך: **כאשר דברת לאמר.** ומהו
הדבור: יח ה' **ארץ אפים.** לצדיקים
ולרשעים. כשעלה משה למרום מצאו משה

תפסיר רס"ג

סַלַח-נָא לַעֲוֹן הָעָם
 הַזֶּה בְּגִדְלִי חֹסֶדֶךָ וְכַאֲשֶׁר
 נִשְׁאַתָּה לָעָם הַזֶּה
 מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנֶּה: שְׁבוּק בָּעֵן.
 לַחֲוִבִי. עֲמָא הָדִין בְּסִגִּיאוֹת טְבוּתְךָ.
 וּכְמָא דְשִׁבְקִתָּא לְעֲמָא הָדִין, מִמִּצְרַיִם
 וְעַד בָּעֵן: בְּ וַיֹּאמֶר יְהוָה
 סַלַחְתִּי בְּדַבְרְךָ: וַאֲמַר יי:

יט) אַצְפַּח דְּנִב הוֹלָאִי אֱלֹקִים
 בְּכַתְרָהּ פְּצִלְךָ. וְכִמָּא
 אַחַתְמַלַּת לָהֶם. מִן מִצְרַיִם וְאֵלֵי
 אֱלֹאִן: כ) קֹאֵל אֱלִילָה. קֹד צִפְחַת
 עֲנָהֶם אֱלִמְעֵאגְלָה כְּמָא קִלְתִּי:
 כא) וְלִכְן וּבִקְאִי אֱלֹדָאִים וְנוֹרִי
 אֱלֹדִי יִמְלָא גְמִיעַ אֱלִעֵאֲלִם:
 כב) אֵן גְּמִיעַ אֱלֹדְגֵאל. אֱלֹדִי
 רָאוּ כְרַמִּי וַאֲיֵאֲתִי. אֱלִתִּי
 צִנְעֵתָהּא פִּי מִצְרַיִם וּפִי אֱלִבְרָ.
 וַאֲמַתְחֲנוּנִי הִדְיָה אֱלִמְרָה
 אֱלִעֵאשְׁרָה. וְלִם יִקְבְּלוּ אֲמַרִי:

שְׁבִקִית בְּפִתְגָמְךָ: סַלַחְתִּי בְּדַבְרְךָ בספרי
תיטן

כא וְאוֹלָם חֵי-אֲנִי וַיִּמְלָא כְבוֹד-יְהוָה אֶת-כָּל-
 הָאָרֶץ: וּבְרַם קִיָּם אָנָּא. וּמִלֵּיא יִקְרָא דִּי יֵת כָּל אֲרַעָא: כב כִּי
 כָּל-הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת-כְּבוֹדִי וְאֶת-אֲתוֹתַי
 אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנְסּוּ אֹתִי זֶה
 עֲשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: אֲרִי כָּל גּוֹבְרִיא. דְּחִזּוּ
 יֵת יִקְרִי וְיֵת אֲתוֹתִי. דְּעִבְדִּית בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּרָא. וְנִסִּיאוּ קְדָמִי.

— רש"י —

וכבודי וּמִלָּא אֶת כָּל הָאָרֶץ, שְׁלֹא יִתְחַלֵּל
 שְׁמִי בַּמִּגְפָּה הַזֹּאת לִזְמַר מִבְּלָתִי וְכִלְתִּי ה'
 לְהִבְיָאֵם, שְׁלֹא אֲמִיתֵם פְּתָאוֹם כְּאִישׁ אֶחָד
 אֶלָּא בְּאַחוּר אַרְבָּעִים שָׁנָה מְעַט מְעַט:
 כז וַיִּנְסּוּ. כְּמִשְׁמַעוֹ: זֶה עֲשֶׂר פְּעָמִים. שְׁנַיִם
 בָּיִם שְׁנַיִם בְּמִן וּשְׁנַיִם בְּשָׁלוֹ וְכוּ', כְּדֹאִיתָא
 בַּמִּסְכָּת עֲרִכִין (טו, 6):

כ כְּדַבְרְךָ. בְּשָׁבִיל מַה שְּׁאֲמַרְתָּ פֶּן יֹאמְרוּ
 מִבְּלָתִי וְכִלְתִּי ה': כה וַאֲוֹלָם. כְּמוֹ אֲבָל זֹאת
 אֶעֱשֶׂה לָהֶם: חי אֲנִי. לְשׁוֹן שְׁבוּעָה. כְּשֵׁם
 שְׁאֲנִי חי וְכִבּוּדִי וּמִלָּא אֶת כָּל הָאָרֶץ, כִּן
 אֲקִים לָהֶם, כִּי כָּל הָאֲנָשִׁים הָרְאִים וְגו' אִם
 יִרְאוּ אֶת הָאָרֶץ. הִרִי זֶה מִקְרָא מְסוּרָס, חי
 אֲנִי כִּי כָּל הָאֲנָשִׁים אִם יִרְאוּ אֶת הָאָרֶץ

זוֹלָק הַדְּקָדוּק: יי סַלַח-נָא. הַגְעִיָּא בַלִּמְ"ד לֹא בַסִּמְ"ךְ בְּכָל הַתִּיגָאן וְכ"ר מ' לֹונזָאנוּ וְכֵן הוּא
 בִּירוּשְׁלַמִּיִּם:

תפסיר רס"ג

(כג) אן ראוו אלבלד. אלד'י
אקסמת לאבאיהם. וכדאלד כל
מן יעצני לא יראה: כד) ואמא
עבדי כלב. פגזא מא כאן לה
ראי אכר. אתבע בה טאעתי.
לאדכלה אלי אלבלד אלד'י
צאר אליה. ולנסלה יורתה:
(כה) ואלאן פאלעמאלקין
ואלכנאענין מקימין פי אלמרג.

דנן עשר זמנין. ולא קבילו למימרי:
כג **אם יראו את הארץ אשר**
נשבעתי לאבותם וכל-
מנאצי לא יראה: אם יחזון ית
ארעא. דקיימית לאבתהון. וכל
דארגיון קדמי לא יחזונה: כד **ועבדי**
כלב עקב היתה רוח אחרת
עמו וימלא אחרי והביאתו אל הארץ אשר-
בא שמה וזרעו יורשנה: ועבדי כלב. חלף דהות. רוח
אוחרי עמיה. ואשלים בתר דחלתי. לארעא דעל לתמן.
ובנוהי ירתינה: כד **והעמלקי והכנעני יושב בעמק**
מחר פנו וסעו לכם המדבר דרך ים-סוף:

— רש"י —

כג אם יראו. לא יראו: לא יראה. לא באשר עם לבבי. ולא באשר עם פי: וימלא
אחרי. וימלא את לבו אחרי וזה מקרא קצר:
אשר בא שמה. חברון תנתן לו: יורשנה.
בתרגומו יתרכינה. יורישו את הענקים ואת
העם אשר בה. ואין לתרגמו ירתינה. אלא
במקום ירשנה: כג **והעמלקי וגו'.** אם תלכו
שם יחרגו אתכם. מאחר שאיני עמכם:

וזלק הדקדוק: כד **וזרעו יורשנה.** בנוסחאות כת"י ישנות התרגום יורתנה וכ"כ בדפוסים.
ורש"י ז"ל שכתב כתרגומו יתרכינה לפי גירסא שלפניו כך כתב. וספרינו וספרי הדפוס פליגי
אגרסתו ואין לנו לשנות גירסתנו שאפילו בחלופי גירסאות הנמצאים בגמרא בדברים הנוגעים
לדין אין הכרע לאחת מן הגירסאות כמ"ש רמב"ן במסכת יבמות דף תי"ט ע"א בספר
המלחמות ע"ש ה"נ כאן ולא זו בלבד כי גם הרבה שינויים בין ספרינו כת"י לספרי הדפוס גם
לפי גירסת המפרשים בתרגום וכבר פירשו הרבה מפרשים שהוא לשון ירושה כמו ולזרעו
יורישנה והכוונה שלא תעתק ממנו לאחר אך תהיה בירושה לזרעו ולזרעו ובטחון הוא זה
ועיין רד"ק וחזקוני ור"י אברבנאל וגם רס"ג ז"ל פירש בלשון ערב ולנסלה יורתה מסכים
לפירוש התרגום שבכ"י ודוק:

תפסיר רס"ג

פולו מן ג'ד וארחלו. אלי
אלבר טריק בחר אלקלזם:
כו) ת'ם כלם אללה מוסי' והרון
תכלימא: כז) אלי' כם אבקי
הדי' אלגמאעה אלדיייה.
אלדי' ד'פרת אלממה עלי.
לקד סמעת תד'מר בני
אסראיל. אלדי' תד'מרו עלי:
כח) אללא קל להם. ובקאי
אלדאים יקול אללה. אן לם
אצנע בכם. כמא קלתם
בחצ'רתי: כט) ופי הדיא אלבר
תקע אגסאדכם. מן כל מעדוד
ומחצא מנכם. מן אבן עשרין

ועמלקאָה וּבְנֵעֲנָאָה יְתִיב בְּמִישָׁרָא.
מִחַר. אַתְּפִנּוּ וְטוּלוּ לְכוּן. לְמַדְבָּרָא אֹרַח
יִמָּא דְסוּף: פ (רביעי) בּוּ וַיִּדְבֹּר
יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן
לֵאמֹר: וּמַלִּיל יי. עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן
לְמִימַר: בּוּ עַד-מָתִי לַעֲדָה
הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הֵמָּה
מַלְיָנִים עָלַי אֶת-תְּלֹנוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵמָּה
מַלְיָנִים עָלַי שְׁמַעְתִּי:

עד אַמְתִּי. לְכַנְשָׁתָא בְּשָׁתָא הָדָא. דְּאַנּוּן מִתְרַעֲמִין עָלַי. יֵת תּוֹרַעֲמַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּאַנּוּן מִתְרַעֲמִין. עָלַי שְׁמִיעַ קְדָמִי: כה אֵמַר אֱלֹהִים
חַי-אֲנִי נֶאֱמַר-יְהוָה אִם-לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם
בְּאַזְנֵי בֶן אֶעֱשֶׂה לָכֶם: אימר להון. קִים אָנָּא אֵמַר יי. אִם
לֹא. כְּמָא דְמַלִּילְתוּן קְדָמִי. בֶּן אֶעֱבִיד לְכוּן: כט בַּמִּדְבָּר הַזֶּה
יָפְלוּ פְּגָרֵיכֶם וְכָל-פְּקָדֵיכֶם לְכָל-מִסְפָּרְכֶם

— רס"י —

מִחַר פָּנּוּ. לְאַחֲרֵיכֶם וְסַעֲו לָכֶם וְגו': אֹתָם עָלַי שְׁמַעְתִּי: כח חַי אֲנִי. לְשׁוֹן שְׁבוּעָה:
כז לַעֲדָה הָרָעָה וְגו'. אֵלּוּ הַמְּרַגְלִים, מִכָּאן
לַעֲדָה שְׁהִיא עֲשָׂרָה: אֲשֶׁר הֵמָּה מַלְיָנִים. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם. שְׁבַקְשְׁתֶּם מִמֶּנִּי אוּ בַּמִּדְבָּר
אֶת יִשְׂרָאֵל עָלַי: אֶת תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הֵמָּה מַלְיָנִים. הַמְּרַגְלִים מַלְיָנִים

זֶלְק הַדְּקָדוֹק: כו הֵמָּה מַלְיָנִים. בַּדְּגַשׁ תַּמּוּרַת הַנַּח לְהַבְדִּיל בֵּינוּ וּבֵין לְשׁוֹן לִינָה:
כח בֶּן אֶעֱשֶׂה לָכֶם. בְּרֹוב הַתִּיגָאן תִּיבַת כֵּן בַּמֶּאֲרָכָה וְתִיבַת אַעֲשֶׂה בַּטְּפָחָא:

תפסיר דס"ג

סנה פצאעדא. כמא תד' מרתם עליי: (ל) אן אנתם דכ' לתם אלבלד. אלד' אקסמת באמרי. אן אסכנכם פיה. אלא כלב אבן יפנה. ויהושע אבן נון: (לא) ואטפאלכם. אלד' קלתם אנחם יצירו ג' נמה. פאני אדכ' להם. חתא יערפון פצ' ילה אלבלד. אלד' וחדתם פיה: (לב) אמא אגסאדכם אנתם. פתקע פי הדא אלבר: (לג) ובניכם. יקימון תאיהין פי

**מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה
אֲשֶׁר הֵלִינְתֶּם עָלַי: בְּמִדְבָּרָא
הַדִּין. יִפְלוּן פְּגִרִיכוֹן. וְכָל מְנִיכּוֹן לְכָל
חוֹשְׁפִנְכוֹן. מִבֶּר. עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא.
דְּאִתְרַעֲמִתוֹן עָלַי: לֹא אִם-אַתֶּם
תִּבְאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁאָתִי אֶת-יָדִי לְשַׁכֵּן
אֶתְכֶם בָּהּ פִּי אִם-כָּלֵב
בֶּן-יִפְנֶה וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן: אִם**

אתון תיעלון לארעא. דקיימית במימרי. לאשראה יתכון בה. אלהין
כלב בר יפונה. ויהושע בר נון: לא וטפכם אשר אמרתם
לבז יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ
אשר מאסתם בה: וטפלוכו. דאמרתון לבזא יהון. ואעיל
יתהון. וידעון ית ארעא. דקצתון בה: לב ופגריכם אתם
יפלו במדבר הזה: ופגריכו דילכו. יפלו במדברא הדין:
לג ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה
ונשאו את זנותיכם עד-תם פגריכם במדבר:

— רש"י —

הבנים להכניסם לארץ ובקש לומר ואתם
תמותג נופל לשון זה כאן לומר אתם:
לג ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות
מבן ששים, לפי נגזר ארבעים, כדי שיהיו
אותם שלבני עשרים מגיעין לכלל ששים.

נמנין בו, כגון לצאת ולבא לצבא ולתת
שקלים, כל המנויים לכל אותן מספרות
ימותג ואלו הן מבן כ' שנה וגו', להוציא
שבטו שללוי שאין פקודיהם מבן עשרים:
לג ופגריכם אתם. פתרגומו לפי שדבר על

זולק הדקדוק: לא והביאתי אתם. בא מלא בעי"ן הפועל (מהר"ב):

תפסיר רס"ג

אלבר ארבעין סנה. ויחמלון
 סג'אנכם. אלי פנא
 אגסאדכם פיה: לד) באחצא
 אל'אייאם. אלד'י רמתם אלבלד
 פיהא ארבעין יומא. לכל יום
 סנה. תחמלון אוזארכם. אלי
 תמאם ארבעין סנה. פתערפון
 מוציע אענאתי: לה) אנא
 אללה קלת דאלד ואצנעה.
 בגמיע הד'ה אלגמאעה
 אלדדייה. אלמגתמעה עליי. פי
 הד'ה אלבר יפנון באלמות:
 לו) ואלדגאל אלד'י בעת' בהם

ובניכון. יהון מאחרין במדברא ארבעין
 שנין. ויקבלון ית חוביכון. עד דיסופון
 פגריכון במדברא: לד) במספר
 הימים אשר-תרתם את-
 הארץ ארבעים יום יום
 לשנה יום לשנה תשאו
 את-עונתיכם ארבעים
 שנה וידעתם את-תנואתי:
 במנין יומיא. דאלילתון ית ארעא
 ארבעין יומין. יומא לשתא יומא לשתא.
 תקבלון ית חוביכון. ארבעין שנין. ותדעון ית דאתרעמתון עלי:
 לה) אני יהוה דברתי אם-לא וזאת אעשה לכל-
 העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר
 הזה יתמו ושם ימתו: אנא יי גזרית במימרי. אם לא דא
 אעביד. לכל פנשתא בשתא הדא. דאודמנו עלי. במדברא הדין.
 יסופון ותמן ימותון: לו) והאנשים אשר-שלח משה
 לתור את-הארץ וישבו וילינו עלי

— רס"י —

שנה ככלה, וכשנכנסו לשנת ששים מתו
 אותם שלבני עשרים: ונשאו את זנותיכם.
 כתרגומו ויקבלון ית חוביכון: לו) את
 תנואתי. שהניאותם את לבבכם מאחרי.
 תנואה לשון הסרה, כמו (במדבר ל, ו) כי הניא
 אביה אתה: לו) וישבו וילינו עליו. וכששבו
 מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה
 בהוצאת דבה אותם אנשים וימותו. כל

ושנה ראשונה היתה בכלל, ואף על פי
 שקדמה לשלוח המרגלים, לפי שמשעשו
 את העגל עלתה גזרה זו במחשבה אלא
 שהמתין להם עד שתתמלא סאתם, וזהו
 שנאמר (שמות לז, לד) וביום פקדי, במרגלים,
 ופקדתי עליהם חטאתם, ואף כאן נאמר
 תשאו את עונתיכם, שתי עונות שלעגל
 ושלילונה, וחשב להם במנין חייהם מקצת

תפסיר דס"ג

מוסי' לירמו אלפלד. פרגעו
וד'פרו עליה אלגמאעה.
ואכ'רגו שנאעה עלי' אלפלד:
(לו) פמאת אולאיד אלדגאל.
באלצדאם בין ידי אללה:
(לח) ויהושע אבן נון. וכלב אבן
יפונה. עאשו מן ג'מלה
אלדגאל. אלד'י מצ'ו לירמו
אלפלד: (לט) ולמא כלם מוסי'
בהד'א אלכלאם. גמאעה' בני
אסראיל. פחון אללקום גדא:
(מ) ואדלגו באלג'דאה. וצעדו

**אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא
דָּבָה עַל-הָאָרֶץ: וְגוֹבְרִיא.
דְּשַׁלַּח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אֶרֶעָא. וְתָבו.
וְאַרְעִימוּ עֲלוּהִי יֵת כָּל כְּנִשְׁתָּא. לְאַפְקָא
שׁוּם בִּישׁ עַל אֶרֶעָא: לְ וַיִּמָּתוּ
הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת-הָאָרֶץ
רָעָה בַּמִּגְפָּה לְפָנֵי יְהוָה:
וּמִיתוּ גוֹבְרִיא. דְּאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל
אֶרֶעָא. בְּמוֹתָנָא קָדָם יְיָ: לַח וַיְהוֹשֻׁעַ**

**בֶּן-נֹון וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה חִיו מִן-הָאֲנָשִׁים הָהֵם
הַהֹלְכִים לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ: וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון. וְכָלֵב בֶּר
יִפְנֶה. אֶתְקִימוּ מִן גוֹבְרִיא הָאֲנֹון. דְּאַזְלוּ לְאַלְלָא יֵת אֶרֶעָא:
לְט' וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּאֲבְלוּ הָעָם מְאֹד: וּמִלִּיל מֹשֶׁה יֵת
פִּתְגָמִיָּא הָאֵלִין. עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאֶתְאֲבְלוּ עִמָּא לַחְדָּא:
ב' וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֹּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל-רֹאשׁ-הָהָר לֵאמֹר**

— רש"י —

טבורם, לִכְךָ נֶאֱמַר בַּמִּגְפָּה וְלֹא בַּמִּגְפָּה, וְזֶהוּ
לְפָנֵי ה', בְּאוֹתָהּ הִרְאוּהָ לָהֶם עַל פִּי מִדּוֹתָיו
שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא מוֹדֵד מִדָּה
כְּנֶגֶד מִדָּה: לֹא וַיְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב חִיו וְגו'. מֵה
תִּלְמוּד לֹאֲמַר חִיו מִן הָאֲנָשִׁים הָהֵם, אֲלֵא
מִלְּמִד שֶׁנִּטְלוּ חִלְקֵם שֶׁלְּמַרְגְּלִים בָּאֶרֶץ וְקָמוּ
תַּחֲתֵיהֶם לְחַיִּים: מ' אֵל רֹאשׁ הָהָר. וְהוּא
הַדֶּרֶךְ הָעוֹלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: הִנֵּנוּ וְעֲלִינוּ
אֶל הַמָּקוֹם. לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: אֲשֶׁר אָמַר ה'.

הוֹצֵאת דָּבָה לְשׁוֹן חֲנוּךְ דְּבָרִים, שְׁמִלְקִיחִים
לְשׁוֹנֵם לְאָדָם לְדַבֵּר בּוֹ, כְּמוֹ (ש"ס ז, י) דּוֹבֵב
שְׁפָתַי וְשִׁנָּיִם. וְיִשְׁנָה לְטוֹבָה וְיִשְׁנָה לְרָעָה,
לִכְךָ נֶאֱמַר כָּאֵן מוֹצְאֵי דְבַת הָאָרֶץ רָעָה,
שֶׁיֵּשׁ דָּבָה שְׁהִיא טוֹבָה: דְּבָה. פִּלְדִּי"ן זַלְעִי"
[לְשׁוֹן הָרַע]: לֹא בַּמִּגְפָּה לְפָנֵי ה'. בְּאוֹתָהּ
מִיִּתָּה הִתְגַּוְּהָ לָהֶם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. הֵם
חִטְאוּ בְּלִשׁוֹן, וְנִשְׁתַּרְבַּב לְשׁוֹנֵם עַד טַבּוֹרִם
וְתוֹלְעִים יוֹצְאִים מִלְּשׁוֹנָם וּבָאִין לְתוֹךְ

תפסיר רס"ג

אלי ראס אלגבל וקאלו. הא נחן צאעדין. אלי אלמוציע. אלדי אמרנא אללה פקד אכטאנא: מא קאל להם מוסי. יא קום לא תתגאוון אמר אללה. פאנהא לא תנגח: מב לא תצעדו. אן נור אללה ליס הו מעכס. ולא תנצדמו. בין ידי אעדאיקם: מג פאן אלעמאלקה ואלכנאענין תם בין אידיכס. פתקעון באלסיה. לאנכס רגעתם ען טאעה אללה. פלא יכון אללה מעכס: מד פאעתדו. וצעדו אלי ראס

הַנָּנוּ וְעַלֵּינוּ אֶל-הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר-אָמַר יְהוָה כִּי

חֲטֵאנוּ: וְאֶקְדִּימוּ בַּצֶּפְרָא. וסליקו
לְרִישׁ טוֹרָא לְמִימַר. הָאֲנַחְנָא סְלָקִין.
לְאַתְרָא. דְּאָמַר יי אַרִי חֲבָנָא:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָּמָּה זֶה
אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-פִּי יְהוָה

וְהוּא לֹא תַעֲלֹחַ: וְאָמַר מֹשֶׁה.

לָמָּה דָּנִן. אַתּוֹן עֹבְרִין עַל גְּזֵירַת מִימְרָא

דִּי. וְהִיא לֹא תַעֲלֹחַ: מַדּ אֶל-תַּעֲלוּ

כִּי אֵין יְהוָה בְּקֶרְבְּכֶם וְלֹא תִנְגַּפוּ לִפְנֵי

אִיבֵיכֶם: לֹא תִסְקוּן. אַרִי. לִית שְׂכִינְתָּא דִּי בִינִיכוֹן. וְלֹא תִתְבְּרוּן.

קָדַם בְּעַלִּי דְּבִיכוֹן: מַג כִּי הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי שֵׁם

לִפְנֵיכֶם וּנְפִלְתֶם בַּחֲרֵב כִּי-עַל-כֵּן שַׁבְתֶּם

מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִיָּה יְהוָה עִמָּכֶם: אַרִי עֲמַלְקָא

וּכְנַעֲנָא תַמָּן קְדָמִיכוֹן. וְתַפְלוֹן בַּחֲרָבָא. אַרִי עַל כֵּן תִּבְתּוֹן מִבְּתַר

פּוֹלְחָנָא דִּי. וְלֹא יְהִי מִימְרָא דִּי בְּסַעֲדִיכוֹן: מַדּ וַיַּעֲפֹלוּ לַעֲלוֹת

— רס"י —

לַתְּתִיחָ לָנוּ שֵׁם נַעֲלָה: כִּי חֲטֵאנוּ. עַל אֲשֶׁר
אָמַרְנוּ הֲלֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרִימָה: מַה וְהוּא
לֹא תַעֲלֹחַ. זו שְׁאַתֶּם עוֹשִׂין לֹא תַעֲלֹחַ:
מַג כִּי עַל כֵּן שַׁבְתֶּם. כְּלוֹמַר כִּי זֹאת תִּבְא

לָכֶם עַל אֲשֶׁר שַׁבְתֶּם וְגו': מַדּ וַיַּעֲפֹלוּ. לְשׁוֹן
חֲזוֹק וְכֵן (מִנְקוּס ז, ד) הִנֵּה עֲפֹלָה. מִינְגֵּרִישׁ
זלעט"ז [עַיִן רוּחַ] לְשׁוֹן עֲזוּת, וְכֵן (מִיכָה ד, ח)
עֲפֹל בַּת צִיּוֹן, (יִשְׁעִיכ לז, יד) עֲפֹל וְכֵן. וּמִדְּרַשׁ

וְזֶלֶק הַדְּקָדוּק: ׀ הַנָּנוּ וְעַלֵּינוּ. בְּדַגֵּשׁ שְׁנֵי הַנּוּנִי״ן וּבִסְגוּל הַרְאִשׁוֹנָה, וּבִמְסוּרָה ג' דַּגְשִׁין וְזֶה

אַחַד מֵהֶם (מִהַר״ב):

תפסיר רס"ג

אלגבל. וצנדוק עהד אללה
ומוסי. לם יזולא מן וסט
אלעספר: (מה) פנול
אלעמאלקין ואלפנאענין.
אלמקימין פי דאלד אלגבל.
פצרבוקם וחסמוהם אלי
חרמה: טו (א) תים כלם אללה
מוסי תפלימא: (ב) מר בני
אסראיל. וקל להם. אדא
דכ'לתם אלי בלד סכנאכם.
אלדי אנא מעטיכם:
(ג) פקרבתם קרבאנא ללה

אל-ראש ההר וארון
ברית-יהוה ומשה לא-משו
מקרב המחנה: וארשעו. למסק
לריש טורא. וארון קימא די ומשה. לא
עדו מגו משריתא: מרה וירד
העמלקי והפנעני הישב
בהר ההוא ויכוס ויבתום
עד-החרמה: ונחת עמלקאה
וכנענאה. דיתייב בטורא ההוא. ומחונון

וטרדונון עד חרמה: פ טו וידבר יהוה אל-משה
לאמר: ומליל יי עם משה למימר: דבר אל-בני
ישראל ואמרת אלהם כי תבאו אל-ארץ
מושבותיכם אשר אני נתן לכם: מליל עם בני
ישראל. ותימר להון. ארי תיעלון לארע מותבניכון. דאנא יהיב לכון:
ועשיתם אשה ליהוה עלה או-זבח לפלא-
נדר או בנדבה או במעדיכם לעשות ריח ניחח

— רש"י —

תנחומא מפרשו לשון אופל, הלכו חשכים
שלא ברשות: מכ ויבתום. כמו (דברים ט, כ)
ואכפת אתו טחון, מכה אחר מכה: עד
החרמה. שם המקום נקרא על שם
המאורע:
טו ד כי תבאו. בשר להם שיכנסו לארץ:
ג ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתבאו
שם ותעלה על לבבכם לעשות אשה לה:
ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני: לפלא
נדר או בנדבה וגו'. או שתעשו האשה

זולק הדקדוק: ג לעשות ריח ניחח. תיבת ניחח בפשטא אחת והיא מלרע וכן הוא
בירושלמיים וזוהי שיטת ר"מ לונזאנו ז"ל:

תפסיר רס"ג

לִיהוָה מִן־הַבָּקָר אוֹ מִן־

הַצֹּאֵן: וְתַעֲבֹדוּן קוֹרְבָּנָא קָדֶם יי
עֲלֹתָא אוֹ נִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיא. לְפָרָשָׁא נִדְרָא
אוֹ בְּנִדְבָתָא. אוֹ בְּמוֹעֲדִיכוֹן. לְמַעַבְדָּ.
לְאֶתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדֶם יי. מִן תוֹרִי אוֹ
מִן עֲנָא: ❀ טַיִטִּיר ❀ ^{בספרי} _{תימן} ❀ וְהַקְרִיב

הַמִּקְרִיב קֶרְבָּנוֹ לִיהוָה
מִנְחָה סֵלֶת עֲשׂוֹן בָּלוֹל

בְּרַבְעִית הַהֵין שֶׁמֶן: וַיִּקְרִיב.
דְּמִקְרִיב קוֹרְבָּנִיה קָדֶם יי. מִנְחָתָא
סוֹלֵתָא עֲשׂוֹנָא. דְּפִילָּא בְּרַבְעִית הֵינָא
מִשְׁחָא: וַיִּין לְנֶסֶךְ רַבִּיעִית

הַהֵין תַּעֲשֶׂה עַל־הָעֹלָה אוֹ לִזְבַּח לִפְּשֵׁי הָאֶחָד:
וְחִמְרָא לְנִסְכָּא רַבְעִית הֵינָא. תַּעֲבִיד עַל עֲלֹתָא אוֹ לְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיא.
לְאִמְרָא חַד: וְאוֹ לְאִיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת שְׁנֵי
עֲשָׂרִים בָּלוֹלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהֵין: אוֹ לְדִכְרָא
תַּעֲבִיד מִנְחָתָא. סוֹלֵתָא תִּרְיִן עֲשָׂרֹנִין. דְּפִילָּא בְּמִשַּׁח תַּלְתּוֹת הֵינָא:
וַיִּין לְנֶסֶךְ שְׁלִשִׁית הַהֵין תִּקְרִיב רִיח־נִיחַח
לִיהוָה: וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תַּלְתּוֹת הֵינָא. תִּקְרִיב לְאֶתְקַבְּלָא

צַעֲיִידָה אוֹ דְּבַחָא. תַּסּוּיג'
נִדְרָא אוֹ תַּבְרַעָא. אוֹ פִי
אֶעֱיָדְכֶם. וְאֶרְדֶּתֶם אֵן יִכּוֹן
מִקְבּוּלָא מִרְצִיָּיא לָלֶה. מִן
אֶלְבָּקָר אוֹ מִן אֶלְגִּנִּם:
(ד) פִּיקְרִב צֶאחָב דִּיאֵלֶךְ
אֶלְקֶרְבָּאן לָלֶה. מַעָה מִן אֶלְבָּר
עֲשִׂיא סְמִידָא. מִלְתּוֹת בְּרַבְע
קֶסֶט דְּהֵין: (ה) וְכִמְרָא לְאֶלְמִזְאָג
רַבְע קֶסֶט. תַּצְנַעָה מַע
אֶלְצַעֲיִידָה אוֹ מַע אֶלְדִּבָּח.
לְאֶלְחַמֵּל אֶלּוֹאֶחָד: (ו) וְלֹאֶלְכַּבֵּשׁ
תִּקְרִב מִן אֶלְבָּר עֲשָׂרִין סְמִידָ.
מִלְתּוֹת בְּתִלְתִּי קֶסֶט דְּהֵין:
(ז) וְכִמְרָא לְאֶלְמִזְאָג תִּלְתִּי קֶסֶט.
תִּקְרִיבָה מִרְצִי מִקְבּוּל לָלֶה:

— רש"י —

בְּשָׁבִיל חֻבַּת מוֹעֲדִיכֶם שְׁחִיבְתִּי אֶתְכֶם
לַעֲשׂוֹת בְּמוֹעֵד: וְהַקְרִיב הַמִּקְרִיב.
תִּקְרִיבוּ נִסְכִּים וּמִנְחָה לְכָל בְּהֵמָה הַמִּנְחָה
כָּלִיל, וְהַשֶּׁמֶן נָבֵלָל בְּתוֹכָהּ, וְהֵינָן לְסַפְּלִים.
כְּמוֹ שֶׁשְׁנֵינוּ בְּמִסְכַּת סִכָּה (סוֹכָה מַת, ט):
כִּלְכָּשׁ הָאֶחָד. עַל כָּל הָאֲמוּר לְמַעַלָּה
הוּא מוֹסֵב עַל הַמִּנְחָה וְעַל הַשֶּׁמֶן וְעַל הַיֵּין:
וְאוֹ לְאִיל. וְאִם אֵיל הוּא. וְרַבּוּתֵינוּ דִּרְשׁוּ אוֹ

תפסיר דס"ג

(ח) וְאִדָּא צְנַעַת מִן אֱלֹבָקֶר
צְעִידָה אוּ דִבְחָא. תְּסוּיָג'
נְדִירָא אוּ סְלֵאמָה לָּלֶה:
(ט) פִּיקֶרֶב מַעָה מִן אֱלֹבָר.
תִּלְאֲתִיה' עֲשׂוֹר סְמִיד. מַלְתוּת
בְּנֶצֶף קֶסֶט דִּהּוּ: (י) וְכִמֵּר קֶרֶבָה
לְאֱלֹמִזְאֵג גֶּצֶף קֶסֶט. מִקְבּוּל
מִרְצִי לָלֶה: (יא) כְּדִאֲד יִצְנַע.
מַע כָּל רִת'. וּמַע כָּל כֶּבֶשׂ. וּמַע
כָּל רֵאֶס מִן אֱלֻצֵּאֵן אוּ מִן
אֱלֻמְאֵעִי: (יב) בְּחֶסֶב אַחְצָא מֵא
תִקְרִבּוֹן מִנְהָא. כְּדִאֲד תִצְנַעוּ
מַע כָּל וְאַחַד מִן אֱלֻמְחֻצִּין:

בְּרַעְוֵא קָדָם יִי: (חמישי) וְכִי-
תַעֲשֶׂה בֶן-בֶּקֶר עֲלֶה אוּ-
זֶבַח לְפִלֵּא-נֶדֶר אוּ-שְׁלָמִים
לִיהוָה: וְאִרִי תַעֲבִיד בֶּר תוֹרִי עֲלֵתָא
אוּ נִכְסֵת קוֹדֶשִׁיאָהּ. לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוּ
נִכְסֵת קוֹדֶשִׁיאָהּ קָדָם יִי: ט וְהִקְרִיב
עַל-בֶּן-הַבֶּקֶר מִנְחָה סֹלֶת
שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים בָּלוּל
בְּשֶׁמֶן חֲצִי הֵהִיז: וִיקְרִיב עַל בֶּר

תוֹרִי מִנְחָתָא. סוּלְתָא תִלְתָּא עֲשְׂרֹנִין. דְּפִיל בְּמִשַּׁח פִּלְגוּת הֵינָא:
וְיִיז תִּקְרִיב לְנֶסֶךְ חֲצִי הֵהִיז אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח
לִיהוָה: וְחִמְרָא. תִּקְרִיב לְנֶסֶכָּא פִלְגוּת הֵינָא. קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל
בְּרַעְוֵא קָדָם יִי: יא כֹּכָה יַעֲשֶׂה לְשׂוֹר הָאֶחָד אוּ
לְאִיל הָאֶחָד אוּ-לֵשָׁה בִּכְבָּשִׁים אוּ בְעִזִּים: כְּדִין
יַתְעִבִיד. לְתוֹרָא חַד. אוּ לְדִכְרָא חַד. אוּ לְאִמֵּר בְּאִמְרִיא אוּ בְעִזִּיא:
יב כַּמְסַפֵּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֹכָה תַעֲשׂוּ לְאֶחָד
כַּמְסַפֵּר: כַּמְנִין דְּתַעֲבִדוּן. כְּדִין. תַּעֲבִדוּן לְחַד כַּמְנִינְהוּן:

— רש"י —

לְרִבּוּת אֶת הַפִּלְגָס לְנֶסֶכִּי אִיל: י אִשָּׁה רֵיחַ. וְשָׁה קְרוֹיִם בְּתוֹף שְׁנֵתָם: אִיל. בֶּן שְׁלֹשָׁה
אֵינּוּ מוֹסֵב אֶלָּא עַל הַמִּנְחָה וְהַשֶּׁמֶן, אֲבָל תִּינֵן
אֵינּוּ אִשָּׁה, שְׂאֵינּוּ נִתֵּן עַל הָאֵשׁ: יא אוּ לֵשָׁה. בֵּין שְׂהוּא בִּכְבָּשִׁים בֵּין שְׂהוּא בְּעִזִּים כֶּבֶשׂ
לְקֶרְבָּן, כֹּכָה תַעֲשׂוּ נֶסֶכִּים לְכָל אֶחָד מֵהֶם:

זוֹלָק הַדִּקְדּוּק: אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח לַה'. תִּיבֵת אִשָּׁה בְּתִבִיר לֹא בְּמֵאֲרֵכָה בְּכָל הַתִּיגָאן:

תפסיר רס"ג

כָּל־הָאֲזָרָח יַעֲשֶׂה־כִּכְהָ
 אֶת־אֱלֹהֵהּ לְהַקְרִיב אִשָּׁה
 רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה: כָּל יִצְיָבָא
 יַעֲבִיד כְּדִין יֵת אֱלִין. לְקַרְבָּא, קוֹרְבַּן
 דְּמַתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי: דְּ וְכִי־
 יִגּוֹר אֶתְכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־
 בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וַעֲשֶׂה
 אִשָּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה
 כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בֵּן יַעֲשֶׂה:
 וארי יתגיר עמכון גיורא. או דביניכון
 לדריכון. ויעבד. קורבן דמתקבל ברעוא
 קדם יי: כמא דתעבדון בן

יג) כדא יצנע כל צריח. אדא
 קרב קרבאנא מקבולא
 מרציא ללה: יד) ואי דכיל
 דכיל מעכס. או סכן פי מא
 בינכם עלי מר אגיאלכם. פעמל
 קרבאנא. ואראד אן יכון מקבול
 מרצי ללה. פכמא תצנעון
 כדאד יצנע: טו) יא אייה' אל'
 גוק רסם ואחד. לכם ולאגריב
 אלדכיל. רסם אלדהר עלי מר
 אגיאלכם. כמא אן אלגריב
 מתלכם בין ידי אללה: טז)
 כדאד שריעה ואחדה. וחכם
 ואחד יכון לכם. ולאגריב
 אלדכיל פי מא בינכם: יז) תם
 כלם אללה מוסי תכלימא:
 יח) מר בני אסראיל. וקל להם.

יַעֲבִיד: טו' הַקָּהָל חֻקָּה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר חֻקָּה
 עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כַּכֶּם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:
 קהלא. קימא חד. לכון ולגיריא דיתגירון. קים עלם לדריכון. כותכון.
 גיורא יהי קדם יי: טז' תורה אחת ומשפט אחד יהיה
 לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אֶתְכֶם: אוריתא חדא. ודינא חד יהי לכון.
 ולגיריא דיתגירון עמכון: פ' שְׁבִיעִי בַסְפָּרִי תִּמְנָן (ששי) ד' וַיְדַבֵּר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וּמַלִּיל יי עם משה למימר:
 דבר אל־בני ישראל ואמרת אליהם

— רש"י —

עברית, (נחשית יג, י) כגן ה' בארץ מצרים,
 בן ארץ מצרים, (מ"א כז, ז) כמוני כמור

במספרם. שלבהמות מספרם שלנסכים:
 טו פכם כגר. כמותכם בן גר וכן דרך לשון

תפסיר דס"ג

אדא דכ'לתם אלי אלבלד.
אלד'י אנא מודכ'לכם אלי ת':
(ט) פמתא מא אכלתם מן
טעאם אלבלד. פארפעו רפיעה
ללה: (כ) אוול עגינכם. גרדקה
תרפעוהא רפיעה. כרפיעה
אלבדאר. כדאך תרפעוהא:
(כא) ופדאלך אוול עגינכם.
תגעלו ללה רפיעה. עלי' מר
אגיאלכם: (כב) ואד'י סהיתם.

**בְּבֹאֲכֶם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה:
מִלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְתִימַר לְהוֹן.
בְּמִיעֲלֹכֹן לְאֶרֶץ. דְּאֵנָּה. מַעִיל יִתְּכֹן
לְתַמּוֹן: יֵט וְהִיא בְּאֶחְלָכֶם
מִלַּחֶם הָאָרֶץ תִּרְיִמו
תְּרוּמָה לִיהוָה: וְיֵהִי. בְּמִיכְלֹכֹן
מִלַּחֲמָא דְּאֶרֶץ. תַּפְרָשׁוֹן אַפְרָשׁוּתָא**

**קֹדֶם יִי: בְּרֹאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם חֲלָה תִרְיִמו תְּרוּמָה
בְּתִרְוּמַת גֶּרֶן בֵּין תִּרְיִמו אֹתָהּ: רִישׁ אֲצֻתְכֹן. חֲלָתָא
תַּפְרָשׁוֹן אַפְרָשׁוּתָא. בְּמָא דְּמַפְרָשִׁין מִן אֲדָרָא. בֵּין תַּפְרָשׁוֹן יִתָּה:
כֹּא מִרְאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם תִּתְּנוּ לִיהוָה תְּרוּמָה
לְדֹרֹתֵיכֶם: מְרִישׁ אֲצֻתְכֹן. תַּתְּנוּן קֹדֶם יִי אַפְרָשׁוּתָא. לְדִרְיִכֹן:
ס וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל-הַמִּצְוֹת**

— רש"י —

חלה. טורטיל זלע"ז [עוגה]: בְּתִרְוּמַת גֶּרֶן.
שלא נאמר בזה שעור ולא בְּתִרְוּמַת מַעֲשֵׂר
שנאמר בזה שעור, אבל חכמים נתנו שעור,
לבעל הבית אחד מעשרים וארבעה,
ולנחתום אחד מארבעים ושמונה:
כֹּא מִרְאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם. למה נאמר, לפי
שנאמר ראשית עריסותיכם, שומע אני
ראשונה שבְּעִיסוֹת, תלמוד לומר מִרְאשִׁית,
מקצתה ולא כלה: תִּתְּנוּ לַה' תְּרוּמָה. לפי
שלא שמענו שעור לחלה, נאמר תִּתְּנוּ,
שיהא בזה כדי נתינה: כִּי תִשְׁגּוּ וְלֹא
תַעֲשׂוּ. עבודה זרה היתה בכלל כל המצות

בעמי בעמך: יֵט בְּבֹאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ. משנה
ביאה זו מכל ביאות שבתורה, שבכלן נאמר
כי תבא, כי תבא, לפיכך כלן למדות זו מזו
וכיון שפרט לך הכתוב באחת מהן שאינה
אלא לאחר ירשה וישיבה, אף כלן כן, אבל
זו נאמר בזה בְּבֹאֲכֶם, משונכנסו בזה ואכלו
מלחמה נתחייבו בחלה: כִּי רֹאשִׁית
עֲרֹסְתֵיכֶם. בשתלושו כדי עיסתכם שאתם
רגילין ללוש במדבר, וכמה היא, (שמות טו, טז)
וימדו בעמר עמר לגלגלת, תִּרְיִמו
מִרְאשִׁיתָהּ, כלומר קודם שתאכלו ממנה,
ראשית תלקח חלה אחת תְּרוּמָה לְשֵׁם ה':

תפסיר רס"ג

וְלֹא תַעֲמִלוּ גְמִיעַ הַדֶּה
אֶלְיָצֵאִיא. אֶלְדִּי אָמַר אֱלֹהִי
בְּהָא מוֹסִי: כִּג) מִתִּל גְּמִיעַ מֵא
אֶמְרָם אֱלֹהִי בְּה עָלִי יָד
מוֹסִי. מִן יוֹם אֲבִתָּדָא
בִּאלֵאמֶר. וְהִלֵּם עָלִי מִר
אֲגִיאלֵכֶם: כִּד) פֶּאן פֶּאן אֱלֹסְהוּ
עַן עִיּוֹן אֱלִגְמֵאעָה. פִּלְצִנְעוּ
רִתִּיא מִן אֱלִבְקָר. צַעֲיִדָה
מִקְבֹּלָא מִרְצִיָּא לָלֵה. וּמַעָה
בֶּר וּמִזְאָג כְּמֵא יָגֵב. וְעִתּוּד
מִן אֱלִמֵּאעֻז לֵאלֹדִי כְּוָה:

הָאֱלֹהִי אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה
אֶל-מֹשֶׁה: וְאֵרִי תִשְׁתַּלּוֹן. וְלֹא
תַעֲבֹדוּן. יֵת כָּל פְּקוּדֵיָא הָאֵלִין. דְּמִלִּיל
יֵי עִם מֹשֶׁה: בִּג) **אֵת כָּל-אֲשֶׁר**
צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד-
מֹשֶׁה מִן-הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה וְהִלָּאָה לְדֹרֹתֵיכֶם:
יֵת כָּל דְּפִקִּיד יֵי. לְכוּן בִּידָא דְּמֹשֶׁה. מִן
יוֹמָא. דְּפִקִּיד יֵי. וְלִהְלָאָה לְדֹרִיכוֹן:

וְהִיָּה אִם מַעֲיִנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשֹׁגְגָה
וַעֲשׂוּ כָל-הָעֵדָה פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרִיחַ
נִיחַח לַיהוָה וּמִנַּחְתּוֹ וְנִסְכּוֹ בַּמִּשְׁפֵּט וּשְׂעִיר-
עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת: וְהִי. אִם מַעֲיִנִי כְּנִשְׁתָּא אֶתְעַבִּידַת לְשָׁלוֹ.
וַיַּעֲבֹדוּן כָּל כְּנִשְׁתָּא. תוֹר בֶּר תוֹרִי חֹד לַעֲלֵתָא. לְאֶתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא

— רס"י —

שְׁמַעְנוּם, (תכליס סג, יז) אַחַת דִּבְרָא אֱלֹהִים
שְׁתִּים זֵו שְׁמַעְתִּי: כִּג) **אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה**
מִגִּיד שְׁכָל הַמוֹדָה בַּעֲבוּדָה וְרָה כְּכּוֹפֶר בְּכָל
הַתּוֹרָה כְּלָה וּבְכָל מַה שְׁנִתְּנָבְאוּ הַנְּבִיאִים,
שְׁנֵאמֶר לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה ה' וְהִלָּאָה:
כִּד) **אִם מַעֲיִנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשֹׁגְגָה**. אִם
מַעֲיִנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה עֲבָרָה זֵו עַל יְדֵי שׁוּגָג,
כְּגוֹן שְׁשִׁגְגוּ וְהוֹרוּ עַל אַחַת מִן הָעֲבוּדוֹת
שֶׁהִיא מְתַרְתָּ לַעֲבוֹד עֲבוּדָה וְרָה בְּכָף:
לַחֲטָאת. חֲסֵר א' שְׁאִינוּ כְּשֶׁאֶר חֲטָאוֹת, שְׁכָל

שְׁהַצְבוֹר מִבִּיאִין עֲלֵיהֶן פֶּר, וְהָרִי הַכְּתוּב
מוֹצִיאָהּ כְּאֵן מִכְּלָל לְדוֹן בְּפֶר לַעֲוֹלָה וְשְׂעִיר
לַחֲטָאת: וְכִי תִשְׁגּוּ וְגו'. בַּעֲבוּדָה וְרָה הַכְּתוּב
מִדְּבַר, אוֹ אִינוּ אֱלֹא בְּאַחַת מִכָּל הַמִּצְוֹת,
תִּלְמוּד לֹמַר אֵת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה, מִצְוָה
אַחַת שֶׁהִיא כְּכָל הַמִּצְוֹת, מַה הָעוֹבֵר עַל כָּל
הַמִּצְוֹת פּוֹרֵק עוֹל וּמִפֶּר בְּרִית וּמִגְלָה פְּנִים,
אַף מִצְוָה זֵו פּוֹרֵק בְּה עוֹל וּמִפֶּר בְּרִית וּמִגְלָה
פְּנִים וְאִינוּ, זֵו עֲבוּדָה וְרָה: **אֲשֶׁר דִּבֶּר ה'**
אֶל מֹשֶׁה. אֲנִכִּי וְלֹא יִהְיֶה לָךְ מִפִּי הַגְּבוּרָה

וְזֶלֶק הַדִּקְדּוּק: כִּד) לְרִיחַ נִיחַח לַה'. תִּיבַת נִיחַח בַּשְּׁטָא אַחַת וְהִיא מִלְרַע וְכֵן הוּא
בִּירוּשְׁלַמִּים וְעִ"ל:

תפסיר דס"ג

כה) ויסתג'פר להם. אד' ד'אלך סהו. והם פאתו בצעידתהם קרבאנא ללה. וד'פותהם עלי' סהותהם: כו) פיג'פר לגמאעה' בני אסראיל. ולא לג'ריב אלד'כיל פי מא בינהם. אד' גמיע אלקום עלי' סהו: כז) ואן אכ'טא אנסאן ואחד כד'אלך סהוא. פליקרב שאה אבנה' סנתהא לאלד'כיה: כח) פיסתג'פר אלאמאם. ען

קדם יי. ומנחתיה ונספיה כדחזי. וצפיר בר עזין חד לחטאתא: כה) **וכפר הפהן על-כל-עדת בני ישראל ונסלח להם כי-שגגה הוא והם הביאו את-קרבנם אשה ליהוה וחטאתם לפני יהוה על-שגגתם:** וכפר כהנא. על כל

כנשתא. דבני ישראל וישתביק להון. ארי שלותא היא. ואנון איתיאו ית קורבנהון קורבנא קדם יי. וחובתהון. קדם יי על שלותהון: כו) **ונסלח לכל-עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל-העם בשגגה:** וישתביק. לכל כנשתא דבני ישראל. ולג'וריא דיתג'רון ביניהון. ארי לכל עמא בשלותא: ס **(שביעי)** כז) **ואם-נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת-שנתה לחטאת:** ואם אנש חד יחוב בשלו. ויקריב. עזא בת שנה לחטאתא: כח) **וכפר הפהן על-הנפש השגגת בחטאה בשגגה לפני יהוה**

— רש"י —

חטאות שבתורה הבאות עם עולה החטאת קודמת לעולה, שנאמר (ויקרא כ, י) ואת השני יעשה עולה, וזו עולה קודמת לחטאת: ככ הביאו את קרבנם אשה לה'. זה

האמור בפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה': וחטאתם. זה השעיר: כז תחטא בשגגה. בעבודה זרה: עז בת שנתה. שאר עברות יחיד מביא כשבה או שעירה ובזו

וזלק הדקדוק: כח בחטאה. ה"א הכינוי נחה והיתה ראויה במפיק וכן עונה כה (מהר"ב):

תפסיר רס"ג

ד'אלך אל'אנסאן אל'סאהי. עלי
מא אכ'טא סהוא בין ידי
אללה. ויג'פר לה ויצ'פח ענה:
כט) אל'צ'ריח מן בני אס'ראיל.
ואל'ג'ריב אל'ד'כ'יל פי מא
בינהם. שריעה ואחדה תכון
לכם. למן יכ'טי סהוא: (ל) ואי
אנסאן צנע ד'אלך ביד רפיעה.
מן אל'צ'ריח ואל'ד'כ'יל. פהו
קאד'ף רבה. ינקטע ד'אלך
אל'אנסאן מן בין קומה:
(לא) למא אזרא ב'כלאם אללה.
ופסד' עהדה. פינקטע ד'אלך
אל'אנסאן אנקטאעא. ונזרה
עליה: (לב) ולמא אקאם בני

לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ: וַיִּכְפֹּר
כָּהֵנָּה. עַל אָנֹשׁ דָּאֲשֵׁתְלִי. בְּמִיחְבִּיהַ
בְּשָׁלוֹ קָדָם יי. לְכַפֵּרָא עֲלוּהִי וַיִּשְׁתַּבֵּי
לִיה: בִּט הָאֶזְרָח בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלִגֵּר הָגֵר בְּתוֹכָם תּוֹרָה
אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לַעֲשֹׂה
בְּשִׁגְגָה: יֵצִיבָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל.
וּלְגִיּוֹרֵיָא דִּיתְגִּירוֹן בִּינִיהוֹן. אוֹרִיתָא חָדָא
תְּהִי לָכוֹן. לְדִיעְבִּיד בְּשָׁלוֹ: ל וְהִנָּפֶשׁ
אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה | בִּיד רָמָה
מִן־הָאֶזְרָח וּמִן־הָגֵר אֶת־
יְהוָה הוּא מְגִדָּךְ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב
עַמָּה: וְאָנֹשׁ. דִּיעְבִּיד בְּרִישׁ גָּלִי. מִן יֵצִיבִיָּא וּמִן גִּיּוֹרֵיָא. קָדָם יי הוּא
מַרְגִּיז. וַיִּשְׁתַּיְצִי. אָנֹשָׁא הַהוּא מְגו עַמִּיה: לֹא כִי דְבַר־יְהוָה
בָּזָה וְאֶת־מַצּוֹתוֹ הֵפַר הַכֶּרֶת | תִּכְרֹת הַנֶּפֶשׁ
הַהוּא עוֹנָה בָּה: אָרִי עַל פִּתְגָמָא דִּי בִסְר. וַיֵּת פְּקוּדוֹהִי אֲשֶׁנִּי.
אֲשֶׁתִּיצָאָה יִשְׁתַּיְצִי. אָנֹשָׁא הַהוּא חוֹבִיָּה בִּיה: פ לִב וַיִּהְיוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקִּשְׁשׁ עֵצִים

— רס"י —

קבע לה ש'עירה: ל ב'יד רמה. במזיד: מגדף. השם שהוא בכרת: לא דבר ה'. אזרת
מחרף, כמו (יחזקאל כ, טו) והיתה חרפה
וגדופה, (ישעיה לז, ו) אשר גדפו נערי מלך
אשור. עוד דרשו רבותינו מכאן למברך את

עבודה ורה מפי הגבורה, והשאר מפי משה:
עונה בה. בזמן שעונה בה שלא עשה
תשובה: לז ויהיו בני ישראל במדבר

תפסיר דס"ג

אסראיל פי אלבר. פוגדו רגלא.
 יחתטב חטבא פי זום אלסבת:
 (לג) פקדמיה אלד'י וגדוה
 יחתטב חטבא. אלי מוסי
 וחרון. וסאיר אלגמאעה:
 (לד) ווצ'עוה פי אלחבס. לאנה
 לם יפסר להם מא יצנע בה:
 (לה) פקאל אללה למוסי. יקתל
 אלדגל קתלא. ודאלד אנ
 ירגמוה באלחגארה גמיע
 אלגמאעה. כארג אלעספר:
 (לו) פאכ'רגוה כארג אלעספר.
 ורגמוה באלחגארה חתי מאת.

בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: וְהָיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבָּרָא. וְאַשְׁכַּחוּ. גְּבַר. כִּד מְגַבִּיב אָעִין
בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא: לָג וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ
הַמַּעֲזָאִים אֹתוֹ מְקַשְׁשׁ עֵצִים
אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-
כָּל-הָעֵדָה: וְקִרְיָבוּ יְתִיָּה. דְּאַשְׁכַּחוּ
יְתִיָּה כִּד מְגַבִּיב אָעִין. לְוֹת מֹשֶׁה וּלְוֹת
אַהֲרֹן. וּלְוֹת כָּל כְּנִשְׁתָּא: לָד וַיִּנְיָחוּ
אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פִרְשׁ

מֵה-יַעֲשֶׂה לוֹ: וְאַצְנֵנוּ יְתִיָּה בְּבֵית מִטְרָא. אָרִי לֹא אֶתְפָּרֵשׁ
לְהוֹן. מָא דִּיעַבְדוֹן לִיָּה: ס לָד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
מוֹת יוֹמָת הָאִישׁ רָגוֹם אֹתוֹ בְּאַבְנִים
כָּל-הָעֵדָה מַחוּץ לַמַּחֲנֶה: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה. אֶתְקַטְלָא
יִתְקַטִּיל גּוֹבְרָא. רָגוּמוּ יְתִיָּה בְּאַבְנֵיָא כָּל כְּנִשְׁתָּא. מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:
לָד וַיִּצִּיאוּ אֹתוֹ כָּל-הָעֵדָה אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה
וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאַבְנִים וַיָּמָת בְּאַשֶׁר עֲזָה יְהוָה
אֶת-מֹשֶׁה: וַאֲפִיקוּ יְתִיָּה כָּל כְּנִשְׁתָּא. לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא.

— רש"י —

וַיִּמְצְאוּ. בגנותן של ישראל דבר הכתוב,
 שלא שמרו אלא שבת ראשונה, ובשניה בא
 זה וחקלה: לג המצאים אתו מקושש.
 שהתירו בו ולא הניח מלקושש אף
 משמציאיהו והתירו בו: לך כי לא פרש מה
 יעשה לו. לא היו יודעים באיזו מיתה ימות,
 אבל יודעים היו שהמחלל שבת במיתה:
 לך רגום. כמו עשה פייסניט זלע"ז וכן הלוח
 חלניט וכן זכור ושמור: לו ויצאו אתו. מכאן
 שבית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין:

תפסיר רס"ג

כמא אמר אללה מוסי:
 (לז) פקאל אללה למוסי קאילא:
 (לח) מר בני אסראיל וקל להם.
 אן יצנעו להם ד'ואבה. עלי
 אכנאף אזארהם עלי מר
 אגיאלהם. ויגעלון עלי ד'ואבה
 אלכנף סלך אסמאנגון:
 (לט) פתכון תלך לכם ד'ואבה
 צ'אקרה. תרוהא פתד'כרו.
 גמיע וצאיא אללה ותעמלוהא.
 ולא תרומו אתבאע
 קלובכם ועיונכם. אלדי

ורגמו יתיה. באבניא ומית. כמא דפקיד

י ית משה: **פ** עפטי **ו** יאמר

יהוה אל-משה לאמר: ואמר

י למשה למימר: **לח** **דבר אל-בני**

ישראל **ואמרת** **אלהם**

ועשו להם ציצת על-פנפי

בגדיהם לדרתם ונתנו

על-ציצת הכנף פתיל

תכלת: מליל. עם בני ישראל

ותימר להון. ויעבדון להון כרוספדין. על פנפי כסותהון לדריהון.

ותנון. על כרוספד כנפא חוטא דתכילתא: **לט** **והיה לכם**

לציצת וראיתם אתו וזכרתם את-כל מצות

יהוה ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם

ואחרי עיניכם אשר-אתם זנים אחריהם:

— רש"י —

צבע התכלת דומה לצבע רקיע המשחיר
 לעת ערב. ושמונה חוטים שבה, כנגד שמונה
 ימים ששהו ישראל משוצאו ממצרים עד
 שאמרו שירה על הים: **תכלת**. צבע ירוק
 שלחלזון: **לזכרתם את כל מצות ה'.**
 שמנין גימטריא שלציצת שש מאות,
 ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג:
ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה)
 מתור הארץ. הלב והעינים הם מרגלים לגוף
 ומסרסרים לו את העברות, העין רואה והלב
 חומד והגוף עושה את העברות:

למעשו להם **ציצת**. על שם הפתילים
 התלויים בה, כמו (יחזקאל ח, ג) ויסקחי בציצית
 ראשי. דבר אחר ציצית על שם וראיתם
 אתו, כמו (ש"ש ז, ט) מציץ מן החרבים:
על פנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ז) ואשא
 אתכם על פנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא
 בעלת שלש ולא בעלת חמש, כנגד ארבע
 לשונות של גאלה שנאמר במצרים (שמות ו)
 והוצאתי והצלתני וגאלתי ולקחתני: **פתיל**
תכלת. על שם שכול בכורות. תרגומו
 שלשכול תכלא. ומפתם היתה בלילה וכן

תפסיר דס"ג

אנתם טאג'יון וראהם: (ט) לפי
תד'כרו ד'אלך דאימא. ותעמלו
גמיע וצאיא. פתכוננו מקדסין
לרבכם: (מא) אנא אללה רבכם.
אלד'י אכ'רגתכם מן בלד מצר.
לאכון לכם אלאהא. אנא
אללה רבכם דאים אלבקא:

ויהיו לבון לברוספדין. ותחזון יתיה.
ותדכרון ית כל פקודיא די. ותעבדון
יתיהון. ולא תטעון. בתר הרהור לבכון
ובתר חיוז עיניכון. דאתון טען בתריהון:

**למען תזכרו ועשיתם
את כל-מצותי והייתם**

קדשים לאלהיכם: בדיל

דתדכרון. ותעבדון ית כל פקודי. ותהון קדישין קדם אלהכון:

אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם

מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה

אלהיכם: אנא יי אלהכון. דאפיקית יתכון מארעא דמצרים.

למהוי לבון לאלה. אנא יי אלהכון: **פ פ פ**

❧ קיט פיסוקים סימן פלטט

— רש"י —

להבחין ולהפרע מן התולה קלא אילן בבגדו
ואומר תכלת היא. ומיסודו שלרבי משה
הדרשן העתקתי, למה נסמכה פרשת
מקושש לפרשת עבודה זרה, לומר
שהמחלל את השבת כעובד עבודה זרה,
שאף היא שקולה ככל המצות, וכן הוא
אומר בעזרא (נחמ' ט, יג. טו) ועל הר סיני
ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת
קדשך הודעת להם, ואף פרשת ציצית לכך
נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל
המצות, שנאמר ועשיתם את כל מצותי:

מה אני ה'. נאמן לשלם שכר: **אלהיכם.**
נאמן לפרע: **אשר הוצאתי אתכם.** על
מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרתי:
אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר, כדי שלא
יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום, לא
שנעשה ונטל שכר, אנו לא עושים ולא
נוטלים שכר, על כרחכם אני מלככם. וכן
הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ביד חזקה וגוי
אמלך עליכם. דבר אחר למה נאמר יציאת
מצרים, אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה
שלבכור לשאינה שלבכור, אני הוא עתיד

חסלת פרשת שלח לך

ברכה ראשונה שיקורם ההפטרה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנִבְיָאִים טוֹבִים. וְרָצָה
בְּדִבְרֵיהֶם, הַנְּאֻמִּים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַפּוֹחֵר בְּתוֹרָה,
בְּמִשָּׁה עֲבָדוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנִבְיָאִי, הָאֵמֶת וְהַצֶּדֶק: (אמן)

הפטרה דשלח לך

ביושע סימן ב'

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן מִן-הַשָּׂטִים שְׁנַיִם-אָנָשִׁים
מִרְגָּלִים חָרָשׁ לֵאמֹר לָכוּ רְאוּ אֶת-הָאָרֶץ
וְאֶת-יְרִיחוֹ וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית-אִשָּׁה זֹנָה וּשְׂמָה רַחֵב
וַיִּשְׁכְּבוּ-שָׁמָּה: וּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן. מִן שָׂטִין. תְּרִין גְּבָרִין מֵאֱלָלִין,
בָּרוּ לְמִימַר. אִיזִילוּ. חֲזוּ יֵת אֶרֶעָא, וְיֵת יְרִיחוֹ. וְאִזִּלוּ. וְעָלוּ. לְבֵית אֶתְתָא
פְּנִדְקִיתָא. וּשְׂמָה רַחֵב, וּשְׁכִיבוּ תַּמָּן: ❶ וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ
לֵאמֹר הִנֵּה אָנָשִׁים בָּאוּ הֵנָּה הַלֵּילָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְחַפֵּר אֶת-הָאָרֶץ: וְאֶתְאָמַר. לְמַלְכָּא דִּירִיחוֹ, לְמִימַר. הָא גְּבָרִיא.
אֲתוּ הִלְכָּא בְּלִילִיא. מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְאֱלָלָא יֵת אֶרֶעָא: ❷ וַיִּשְׁלַח
מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל-רַחֵב לֵאמֹר הֹוצִיאִי הָאָנָשִׁים הַבָּאִים
אֵלֶיךָ אֲשֶׁר-בָּאוּ לְבֵיתְךָ כִּי לְחַפֵּר אֶת-כָּל-הָאָרֶץ בָּאוּ:
וּשְׁלַח, מַלְכָּא דִּירִיחוֹ. לְוֵת רַחֵב, לְמִימַר. אֲפִיקִי. גְּבָרִיא דְאֲתוּ לְוֵתִיךְ,
דְּעָלוּ לְבֵיתִיךְ. אֲרִי לְאֱלָלָא יֵת כָּל אֶרֶעָא, אֲתוּ: ❸ וְתִקַּח הָאִשָּׁה
אֶת-שְׁנֵי הָאָנָשִׁים וְתַעֲפֶנּוּ וְתֹאמַר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאָנָשִׁים
וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאִין הֵמָּה: וּדְבַרְתָּ אֶתְתָא. יֵת תְּרִין גְּבָרִיא,
וְאֶטְמַרְתַּנּוּן. וְאֶמַרְתָּ בְּקִשְׁטָא. אֲתוּ לְוֵתִי, גְּבָרִיא. וְלֹא יָדַעְתִּי, אִי מִנָּן
אָנּוּ: ❹ וַיְהִי הַשָּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֲשֹׁךְ וְהָאָנָשִׁים יֵצְאוּ לֹא

זֶלַק הַדְּקָדוּק: ❶ וַיָּלְכוּ. בטעם אִזִּיל וְאֲתִי בְּכָל הַתִּיגָאן לֹא בַּפִּזֵּר: ❷ הֹוצִיאִי. מְסִיר עֲלָה בְּתַאג
לְחוֹד מִלְעִיל בְּלִשׁוֹן נִקְבָּה: ❸ וְתַעֲפֶנּוּ. הוֹי"ו גַּעֲי:

יִדְעָתִי אֲנִי הִלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מֵהָר אַחֲרֵיהֶם כִּי
 תִּשְׁגֹּם: וְהָיָה עִדָּן, לְמִיחָד תִּרְעָא. בְּקִבְלָא, וְגִבְרִיא נִפְקוּ. לֹא יִדְעִית.
 לְאֵן אֲזִלוּ, גִּבְרִיא. רִדְפוּ בְּפִרְיעַ. בְּתַרְיָהוֹן, אֲרִי תִדְבְּקוֹנוֹנוֹן: וְהָיָה
 הֶעֱלַתְם הַגָּגָה וְתִטְמְנִם בְּפִשְׁתִּי הָעֵץ הָעֲרֵכּוֹת לָהּ עַל-
 הַגָּג: וְהָיָה, אִסְיַקְתָּנוֹן לְאַגָּרָא. וְאַטְמַרְתָּנוֹן, בְּטַעוֹנִי כְּתָנָא. דְּסִדְרִין לָהּ,
 עַל אַגָּרָא: וְהָאֲנָשִׁים רִדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דֶּרֶךְ הַיַּרְדֵּן עַל
 הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרֵי כֹאֲשֶׁר יֵצְאוּ הָרִדְפִים
 אַחֲרֵיהֶם: וְגִבְרִיא. רִדְפוּ בְּתַרְיָהוֹן, אוֹרַח יִרְדְּנָא. עַל, מְגֻזָּתָא. וְתִרְעָא
 אַחֲדוּ. בְּתַר, דְּנִפְקוּ רִדְפֵיָא, בְּתַרְיָהוֹן: וְהָמָּה טָרַם יִשְׁכַּבּוּן וְהָיָה
 עֲלֵתָה עֲלֵיהֶם עַל-הַגָּג: וְאֵנוּן, עַד לֹא שָׁכִיבוּ. וְהָיָה, סְלִיקַת
 לְתַרְיָהוֹן, לְאַגָּרָא: וְתִאֲמַר אֶל-הָאֲנָשִׁים יִדְעָתִי כִּי-נָתַן
 יְהוָה לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נִפְלָה אִימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי
 נִמְגּוּ כָל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם: וְאַמְרַת, לְגִבְרִיא. יִדְעָנָא. אֲרִי
 יְהִי יי. לְכוּן, יְת אַרְעָא. וְאַרִי נִפְלַת אִימַתְכוֹן, עֲלָנָא. וְאַרִי אֲתַבְרוּ, כָּל
 יְתִבֵי אַרְעָא, מִן קְדָמִיכוֹן: כִּי שָׁמְעֵנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה
 אֶת-מִי יִם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּעֲאֲתְכֶם מִמַּעְרִים וְאַשֶׁר
 עָשִׂיתֶם לְשָׁנִי מַלְכִי הָאֲמָרִי אֲשֶׁר בָּעֲבַר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן
 וּלְעֹזַג אֲשֶׁר הִחְרַמְתֶּם אוֹתָם: אֲרִי שָׁמְעָנָא. יְת דִּיבִישׁ יי. יְת מִי
 יִמָּא דְסוּף, מִן קְדָמִיכוֹן. בְּמַפְקָכוֹן, מִמַּעְרִים. וְדַעְבְּדָתוֹן. לְתַרִין מַלְכֵי
 אֲמֹרָאָה. דְּבַעְבְּרָא דִּירְדְנָא, לְסִיחֹן וּלְעֹזַג. דְּגִמְרַתוֹן, יְתַהוֹן:
 וְנִשְׁמַע וַיִּמָּס לְבָבֵנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ
 מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מַמְעַל

וְזֶלֶק הַדְּקִדּוֹק: וְהֶעֱלַתְם. הַה"א בְּגַעִיא: וְתִטְמְנִם. הו"ו גַּעִי: אֶת. תִּלְשָׁא יִמִּין: הִחְרַמְתֶּם.
 הַה"א גַּעִי:

וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת: וּשְׁמַעְנָא, וְאֶת־מָסִי לְבָנָא. וְלֹא אֲשַׁתְּאֲרֶת עוֹד
רוּחַ. בְּאַנֶּשׁ, מִן קְדָמִיכוֹן. אֲרִי, יְיָ אֱלֹהֶיכוֹן. הוּא אֱלֹהִים, דְּשִׁכְנִיתִיה
בְּשִׁמְיָא מְלֵעִילָא. וְשָׁלִיט עַל אַרְעָא, מְלָרַע: יב וְעַתָּה הִשְׁבְּעוּ-נָא
לִי בִיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם
עִם-בֵּית אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֲמַת: וּכְעַן. קִיִּימוּ כְעַן
לִי, בְּמִימְרָא דִּי. אֲרִי עֲבַדִּית עִמָּכוֹן, טִיבוּ. וְתַעֲבֹדוּן אִף אֶתְוֹן. עִם בֵּית
אָבִי, טִיבוּ. וְתִתְּנוּן לִי, אֶת דְּקִשׁוּט: יג וְהִחִיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-
אִמִּי וְאֶת-אָחִי וְאֶת- (כ' אחותי) אֲחִיּוֹתִי וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר
לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֹׁתֵינוּ מִמוֹת: וְתַחֲוֹן, יֵת אָבִי וְיֵת אִמִּי.
וְיֵת אָחִי, וְיֵת אֲחֹתִי. וְיֵת, כָּל דִּילְהוֹן. וְתַשְׁיִזְבוּן יֵת נַפְשָׁתְנָא, מִמוֹתָא:
יד וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַּחְתִּיכֶם לְמוֹת אִם לֹא
תִּגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בֵּית-יְהוָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ
וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֲמַת: וַאֲמָרוּ לָהּ גְּבַרְיָא. נַפְשָׁתְנָא מְסִירָן חֲלָף
נַפְשָׁתְכוֹן, לַמָּת. אִם, לֹא תַחֲוֹן. יֵת פִּתְגָּמְנָא, דִּין. וְיֵהִי. כִּד יִתִּין יְיָ לָנָא,
יֵת אַרְעָא. וְנַעֲבִיד עִמָּךְ, טִיבוּ וְקִשׁוּט: טו וְתוֹרְדֶם בַּחֲבֵל בְּעַד
הַחֲלוֹן כִּי בֵיתָהּ בְּקִיר הַחוּמָה וּבַחוּמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:
וְשִׁלְשִׁילִתְנוּן בְּאַטְוָנָא, מִן חֲרָפָא. אֲרִי בֵיתָהּ, בְּכַתֵּל שׁוּרָא. וּבְשׁוּרָא, הִיא
יִתְבָּא: טז וְתֹאמַר לָהֶם הִהִרָה לָכּוּ פֶן-יִפְגְּעוּ בָכֶם
הַרְדָּפִים וְנַחֲבַתֶּם שָׁמָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד שׁוּב הַרְדָּפִים
וְאַחֵר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם: וְאָמַרְתָּ לְהוֹן, לְטוּרָא אִיזִילוּ. דְּלִמָּא יַעֲרֵעוּן
בְּכוֹן, רְדִפְיָא. וְתַטְמָרוּן תַּמָּן, תִּלְתָּא יוֹמִין. עַד דִּיתוּבוּן, רְדִפְיָא. וּבְתַר
כּוֹן, תִּתְּכוֹן לְאוּרְחוֹן: יז וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נָקִים אָנַחְנוּ
מִשְׁבַּעְתָּךְ הִנֵּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ: וַאֲמָרוּ לָהּ, גְּבַרְיָא. זָכָאִין

זֶלְק הַרְקָדוֹק: יב הַשְׁבְּעוּ. הַשִּׁי"ן גַּעֲיָא: יג וְהִחִיתֶם. הַח"א גַּעֲיָא: טו וְתוֹרְדֶם. הַתִּי"ן גַּעֲיָא:
וּבַחוּמָה. מִלָּא וִי"ו. טז שׁוּב הַרְדָּפִים. תִּיבַת 'שׁוּב' מִלָּא וִי"ו, וְהוֹי"ו בְּשׁוּרָק:

אֶנְחָנָא מְמוּמָתִיד הָדָא, דְּקִיּוּמָת עֲלָנָא: ^{יח} הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים
 בָּאָרֶץ אֶת־תִּקְוֹת חוּטִי הַשָּׁנִי הִזָּה תִּקְשְׁרִי בַּחֲלוֹן אֲשֶׁר
 הוֹרְדָתָנוּ בּוֹ וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת־
 כָּל־בֵּית אֲבִיךָ תֹאסֹפִי אֵלֶיךָ הַבַּיִתִּה: ^{יט} הָא. אֶנְחָנָא עֲלִין,
 בָּאֲרָעָא. יֵת תוֹרָא. דְּחוּט זְהוּרִיתָא הָדִין, תִּקְטָרִין. בַּחֲרָפָא,
 דְּשִׁלְשִׁילְתִּינָא בֵּיה. וְיֵת אֲבוּךָ וְיֵת אִמִּיךָ, וְיֵת אֶחָד. וְיֵת, כָּל בֵּית אֲבוּךָ,
 תִּכְנָשִׁין לְוִתִּיךָ, לְבֵיתָא: ^כ וְהִיא כָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדִּלְתִּי
 בֵּיתְךָ | הַחֲוִיצָה דְּמֹו בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נְקִים וְכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה
 אֲתָךְ בַּבַּיִת דְּמֹו בְּרֹאשְׁנוּ אֶס־יֵד תִּהְיֶה־בּוֹ: וְיִהִי. כָּל דְּיֹפּוּק
 בָּר מִדְּשִׁי בֵּיתִיךָ, לְבָרָא. חוֹבֵת קְטוּלִיָּה בְּרִישִׁיָּה, וְאֲנַחְנָא זָפְאִין. וְכָל.
 דִּיהִי עֲמִיד, בְּבֵיתָא. חוֹבֵת קְטוּלִיָּה, בְּרִישְׁנָא. אִם יֵד אֲנִשׁ, תִּהִי בֵּיה:
 כ וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהִינֵנוּ נְקִים מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר
 הִשְׁבַּעְתָּנוּ: וְאִם תַּחֲוֹן, יֵת פִּתְגָמָנָא דִּין. וְנִהִי זָפְאִין: מְמוּמָתִיד,
 דְּקִיּוּמָת עֲלָנָא: ^{כא} וְתֹאמַר כְּדִבְרֵיכֶם כֵּן־הוּא וְתִשְׁלַחֶם
 וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֹׁר אֶת־תִּקְוֹת הַשָּׁנִי בַּחֲלוֹן: וְאָמְרָת, כְּפִתְגָמִיכוֹן
 כֵּן הוּא. וְשִׁלַּחְתָּנוֹן, וְאֶזְלוּ. וְקִטְרַת. יֵת תוֹרָא דְּזִהוּרִיתָא, בַּחֲרָפָא:
^{כב} וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הִהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד־שָׁבוּ
 הָרִדְפִים וַיִּבְקְשׁוּ הָרִדְפִים בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ: וְאֶזְלוּ,
 וְעָלוּ לְטוֹרָא. וַיִּתִּיבוּ תַמָּן, תִּלְתָּא יוֹמִין. עַד דְּתִבּוּ, רִדְפִיָּא. וּבְעוֹ רִדְפִיָּא.
 בְּכָל אֹרְחָא, וְלֹא אִשְׁכְּחוּ: ^{כג} וַיֵּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיִּרְדּוּ מִהָהָר
 וַיַּעֲבְרוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וַיְסַפְּרוּ־לוֹ אֶת
 כָּל־הַמַּעֲשִׂאוֹת אוֹתָם: וַתִּבּוּ. תִּרְיִן גְּבִרְיָא, וְנַחְתּוּ מִן טוֹרָא. וַעֲבְרוּ,

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: ^{יח} תֹּאסֹפִי. הַתִּי"ו גַּעֲי, וְהַפ"א רַפָּה: ^{יט} מִדִּלְתִּי. הַתִּי"ו רַפָּה וְכֵן כּוֹלְהוּ כְּתִיבַת
 דְּרִכִּי, עַבְדִּי: בֵּיתְךָ. כְּטַעַם דְּרָגָא וּפְסִיק, וְכ"ה בְּמוֹסְרָה רַבְתָּא אוֹת הַפ"א בְּפִסְקִין: ^כ עַד שָׁבוּ.
 מִלְּעִיל כִּי הוּא לְשׁוֹן הַשְּׁבָח: ^{כג} וַיַּעֲבְרוּ. הַי"ו בְּגַעֲיָא:

וְאֵתוּ. לְוֹת יְהוֹשֻׁעַ, בֶּר נֹון. וְאִשְׁתַּעֲיֵאוּ לִיהֶ. יֵת כָּל דְּעֶרְעָא, יִתְהוֹן:
 בְּרִי וַיֹּאמְרוּ אֶל-יְהוֹשֻׁעַ כִּי-נָתַן יְהוָה בְּיָדְנוּ אֶת-כָּל-הָאָרֶץ
 וְגַם-נִמְגֹו כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ: וַאֲמָרוּ, לִיהוֹשֻׁעַ. אֲרִי מָסֵר
 יי. בִּידְנָא, יֵת כָּל אֶרְעָא. וְאִף אֶתְבְּרוּ. כָּל יִתְבֵּי אֶרְעָא, מִן קַדְמָנָא:

(גִּאֲלָנוּ יְהוָה עֲבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פִּרְקָנָא. יי עֲבָאוֹת, שְׁמִיָּה. קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

על דא יתברך וישתבח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חַיָּא וְקַיָּמָא. מְבָרַךְ הוּא לְעָלַם,
 וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

תפסיר רס"ג

דגג
 למנחת שבת
 ושני וחמישי

ויקח קרח

טז א ויקח קרח בן-יעהר
 בן-קהת בן-לוי ודתן
 ואבירם בני אליאב ואון
 בן-פלת בני ראובן: ואתפליג קרח. בן יעהר בן קהת בן לוי.

— רס"י —

טז ויקח קרח. פֿרשָׁה זוּ יִפֶּה נִדְרֶשֶׁת
 בְּמִדְרַשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא: וִיקַח קֶרַח. לִקַּח אֶת
 עֲצָמוֹ לְצַד אֶחָד לְהִיּוֹת נִחְלָק מִתּוֹךְ הָעֵדָה
 לְעוֹרֵר עַל הַכְּהֻנָּה, וְזֶהוּ שְׁתַּרְגֵּם אֲנָקְלוֹס
 וְאִתְפְּלַג נִחְלָק מִשְׁאֵר הָעֵדָה לְהַחְזִיק
 בְּמַחְלֻקָתָא, וְכֵן (אִיז טו, יז) מַה יִּקְחָךְ לְבָךְ.
 לִיקַח אֶתְךָ לְהַפְלִיגָךְ מִשְׁאֵר בְּנֵי אָדָם. דְּבַר
 אַחֵר וִיקַח קֶרַח מִשְׁךָ רֹאשִׁי סִנְהֶדְרָאוֹת
 שְׂבָדָם בְּדָבָרִים, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (זמזכ כ, כה)
 קַח אֶת אֶהְרֹן, (כושט יז, ג) קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים:
 כֵּן יִצְהָר כֵּן קֶהֶת כֵּן לֵוִי. וְלֹא הִזְכִּיר כֵּן
 יַעֲקֹב, שֶׁבִקֵּשׁ רַחֲמִים עַל עֲצָמוֹ שְׁלֹא יִזְכָּר

שְׁמוֹ עַל מַחְלָקָתָם, שְׁנַאֲמַר (זראשית מט, ו)
 בְּקֶהֱלָם אֶל תַּחַד כְּבֹדִי. וְהִיכֵן נִזְכָּר שְׁמוֹ עַל
 קֶרַח, בְּהִתְיַחֵס עַל הַדִּיּוּכָן בְּדָבָרֵי הַיָּמִים,
 שְׁנַאֲמַר (ד"כ פ' ו, כז כג) כֵּן אֲבִיאָסָף כֵּן קֶרַח
 כֵּן יִצְהָר כֵּן קֶהֶת כֵּן לֵוִי כֵּן יִשְׂרָאֵל: וְדָתָן
 וְאַבִּירָם. בְּשִׁבִּיל שְׁהִיָּה שְׂבִט רֹאשׁוֹן שְׂרֹי
 בְּחֻנֵּיתָם תִּימְנָה, שְׂכֵן לְקֶהֶת וּבְנֵי הַחֻנִּים
 תִּימְנָה, נִשְׁתַּתְּפוּ עִם קֶרַח בְּמַחְלָקָתוֹ, אוֹי
 לְרֶשֶׁע אוֹי לְשֹׂכְנֹו. וּמַה רָאָה קֶרַח לְחַלּוֹק עִם
 מֹשֶׁה, נִתְקַנָּא עַל נְשִׂאוֹתָיו שְׁלֹא לִיצְפֹן כֵּן
 עֲזִיזָאֵל שְׁמֻנְהוּ מֹשֶׁה נְשִׂיא עַל בְּנֵי קֶהֶת עַל
 פִּי הַדְּבֹוֹר. אָמַר קֶרַח, אֲחִי אֲבֹא אֲרַבְעָה הָיוּ